

RÅSTOFTILLADELSE FRENNE GRUSGRAV

23b Hovedlavet Ibsker
Nørregårdsvejen 1, Svaneke
Bornholms Regionskommune

3.3 Frenne i Råstofplanen 2016

Dato: 14.03.2025

Sagsnummer 23/19597

Indvinder: Anne Marie Kaas og Kennet Hemmingsen
CVR: 26426936

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	Afgørelse.....	2
1.1	Tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding.....	2
1.2	Før tilladelsen tages i brug	3
1.3	Ejerforhold	4
2	Sagens baggrund	4
2.1	Ansøgningens indhold	4
2.2	Beskrivelse.....	4
3	Vilkår.....	5
3.1	Omfang af retten til at indvinde	5
3.2	Drift	5
3.3	Adgangsforhold og afstande	7
3.4	Forebyggelse af forurening, håndtering af affald, vandindvinding mv.	8
3.5	Efterbehandling m.m.	9
4	Generelle bestemmelser	10
4.1	Tilsyn.....	10
4.2	Tinglysning af efterbehandlingsvilkår	10
4.3	Arkæologi.....	11
4.4	Råstofafgift.....	11
4.5	Underretning ved konkurs, overdragelse af rettigheder mv.....	11
4.6	Indberetning af indvunden mængde	11
4.7	Indberetning til GEUS	11
4.8	Tilførsel af jord	11
4.9	Miljølovgivning i øvrigt.....	12
4.10	Forsyningsledninger.....	12
5	Sikkerhedsstillelse	12
6	Ansøgningsprocessen.....	12
6.1	Myndighedshøring	13
6.2	Miljøvurderingsloven.....	19
6.3	Partshøring.....	20
7	Bornholms Regionskommunes vurdering af sagen	21
7.1	Lovgrundlag	21
7.2	Gennemgang af hensyn og vurderinger.....	22
8	Klagevejledning og underretning	27
8.1	Klagevejledning	27
8.2	Underretning om afgørelsen	28
9	Bilag.....	29
9.1	Oversigtskort 1:2.000.....	30
9.2	Graveplan og Efterbehandlingsplan.....	31
9.3	VVM-screeningsafgørelse med bilag	33
9.4	Andre myndigheders dispensationer	46
9.5	Udtalelse fra museet.....	59

1 AFGØRELSE

Forud for meddelelse af denne tilladelse har Bornholms Regionskommune vurderet, hvilke vilkår, der skal fastsættes, samt foretaget en hensynsafvejning i henhold til råstoflovens § 3.

Der redegøres i afsnit 7 nærmere for afvejningen af hensyn samt vurderingen af hvilke vilkår, indvindingen kræver.

Afgørelsen er truffet på baggrund af:

- råstofloven
- miljøvurderingsloven
- Bornholms Regionskommunes Råstofplan 2016
- habitatbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter)
- habitatdirektivet (direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter)
- indsatsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 797 af 13. juni 2023 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter) og
- vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5/1984, "Ekstern støj fra virksomheder".

Øvrigt lovstof, som der henvises til i teksten:

- affalds- og råstofafgiftsloven
- affaldsbekendtgørelsen
- naturbeskyttelsesloven
- jordforureningsloven
- olieretankbekendtgørelsen og
- forvaltningsloven

Samtidige afgørelser fra andre myndigheder:

- Kystdirektoratet har meddelt dispensation efter naturbeskyttelseslovens §65b stk. 1, jf. §15 til indvinding af grus som beskrevet i vurderingsafsnittet. Se bilag for kopi af afgørelsen.
- Bornholms Regionskommune har meddelt dispensation efter naturbeskyttelseslovens §18 til indvinding af grus som beskrevet i vurderingsafsnittet. Se bilag for kopi af afgørelsen.

1.1 Tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding

Bornholms Regionskommune meddeler hermed tilladelse til indvinding af op til 200 m³ Årdsdale grus årligt på 1,2 ha af matr.nr. 23b Hovedlavet Ibsker i Bornholms Regionskommune. Se oversigtskort herunder:

Oversigtskort over området. Gult område er hele grusgraven på ca. 2,4 ha. Rødt område nyt graveområde på ca. 1,2 ha. Sort ring fortidsminde beskyttelseslinje. Blå vold.

Tilladelsen meddeles i medfør af råstoflovens § 7, stk. 1. Tilladelsen er betinget af vilkårene, som er stillet i medfør af råstoflovens § 10 og tilhørende forudsætninger.

Vilkårene er også bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet og uanset om der er sket tinglysning.

Såfremt hele ressourcen ikke er indvundet ved tilladelsens udløb, kan der ansøges om en ny tilladelse eller der kan ansøges om tilladelse til udvidelse eller ændring af indvindingsområdet.

Råstoftilladelsen kan tilbagekaldes af Bornholms Regionskommune i tilfælde af grov eller gentagen overtrædelse af vilkårene, jf. råstoflovens § 11.

Tilladelsen bortfalder jf. § 10, stk. 7, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter meddelelsen eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.

1.2 Før tilladelsen tages i brug

Bornholms Regionskommune skal give accept til at indvindingen påbegyndes herunder arbejdet med at afgrænse overjord. Følgende forudsætninger skal være opfyldt:

- Klagefristen skal være udløbet. Evt. klager over tilladelsen har som udgangspunkt opsættende virkning. Derfor skal klagefristen være udløbet før Bornholms Regionskommune kan give accept til indvinding.

- Sikkerhedsstillelse. Der skal være stillet en økonomisk sikkerhed for efterbehandlingen af indvindingsarealet, se nærmere under kapitel 5.
- Afsættelse af indvindingsarealet jf. vilkår. Der skal markeres tydelig i marken hvor for-tidsmindebeskyttelseslinjen ligger.

Øvrige tilladelser og/eller dispensationer i forbindelse med råstofindvindingen, som ikke er nævnt i denne tilladelse, skal indhentes separat.

1.3 Ejerforhold

Ifølge tingbogen står Anne Marie Kaas som ejer af matr.nr. 23b Hovedlavet Ibsker i Bornholms Regionskommune. Ejer har givet samtykke ved underskrift på ansøgningen.

2 SAGENS BAGGRUND

2.1 Ansøgningens indhold

- Anne Marie Kaas har ansøgt om tilladelse til en årlig indvinding på op til 200 m³ grus på 1,2 ha af matr.nr. 23b Hovedlavet Ibsker ejet af Anne Marie Kaas.
- Der forventes at indvinde til 5 meter under terræn og ingen meter under grundvands-spejlet.
- Indvindingen forventes påbegyndt den 14. marts 2025
- Der ønskes følgende driftstider 7-16 mandag – fredag.
- Råstofferne påtænkes anvendt til flisebelægning.
- Til indvindingen ønskes anvendt følgende maskiner: 1 læssetraktor og et mobilt sorteringsanlæg, og der forventes et årligt forbrug af 100 liter diesel.
- Der vil ikke blive anvendt vand til vask af råstofferne.
- Affald som genereres i forbindelse med aktiviteterne i råstofgraven bortskaffes ved BOFA.
- Der ønskes adgang til råstofgraven ad Nørregårdsvejen.

2.2 Beskrivelse

Der er ansøgt om indvinding af Årsdale grus på ca. 1,2 ha. Området er udlagt til indvindingsområde i den gældende Råstofplan fra 2016. Denne forekomst findes kun lokalt på Bornholm og i relativt begrænsede mængder – det vurderes dog at det ansøgte område indeholder nok til indvinding i 25 år ved 200m³ årligt. Der graves til ca. 1 meter over grundvandsspejlet og i dybde af ca. 5 meter. Der er ca. 0,5 m overjord over forekomsten. Området ligger indenfor kystnærhedszonen og strandbeskyttelseslinjen og indenfor særlige landskaber, hvilket der tages hensyn til i efterbehandlingsplanen. Her foreskriver planen at der skal reetableres til delvist landbrug og delvist rekreativt område. Dette er i overensstemmelse med udseendet på resten af området der har været indvundet på tidligere.

3 VILKÅR

I dette afsnit fremgår vilkårene, der er tilknyttet tilladelsen. Vilkårene er som udgangspunkt stillet med hjemmel i råstofloven. Det fremgår, hvis de er stillet efter anden lovgivning.

3.1 Omfang af retten til at indvinde

1. Tilladelsen er gældende 10 år frem, hvorefter tilladelsen udløber. Såfremt indvindingen ikke er færdig, kan der søges om en ny tilladelse.
2. Der må årligt indvindes 200 m³ grus.
3. Indvindingen skal ske inden for det indtegnede område (herefter kaldet indvindingsarealet), som fremgår af bilag 1. Der skal ske en løbende efterbehandling af afgravede områder i samme takt som indvindingen skrider frem.
4. Grænsen for det område, der må graves i (indvindingsarealet), skal sættes af i marken efter nærmere aftale med Bornholms Regionskommune. Pælene til afmærkning mv. må ikke fjernes, og skal sikres, så de ikke bliver beskadigede. Det kan f.eks. ske med betonringe.
5. Der skal etableres en ca. 180 cm høj vold mod Årsdalevej. Denne må ikke fjernes før efterbehandlingen er gennemført.
6. Der skal holdes 5 meters afstand til vandløbet på matriklen, og træer inden for 2 meter af vandløbets kronekant, må ikke fældes.
7. Råstofindvindingen skal tilrettelægges og udføres i overensstemmelse med graveplanen, jf. bilag 2. Eventuelle ændringer i graveplanen skal godkendes skriftligt af Bornholms Regionskommune.
8. Til råstofindvinding, herunder efterfølgende behandling af materialerne, må kun anvendes de i ansøgningen angivne maskiner: en læssetraktor og et mobilt sorteringsanlæg. Afvigelser herfra kan kun ske efter forudgående skriftlig accept fra Bornholms Regionskommune.
9. Bornholms Regionskommune skal til enhver tid holdes underrettet om, hvem der forestår indvindingen.
10. Driftsmedarbejdere skal være bekendt med vilkårene i denne tilladelse samt den til enhver tid gældende grave- og efterbehandlingsplan.

3.2 Drift

11. For at beskytte naboer mod støj er der fastsat driftstider, som er i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledning *Ekstern støj fra virksomheder* (vejledning nr. 5/1984).

Råstofgravens driftstider er:

- a. Råstofindvinding: mandag til fredag 07-16 – dog ikke helligdage og juleaftensdag.
- b. Udlevering og læsning kan ske i samme tidsrum.
- c. I helt enkeltstående tilfælde kan det være nødvendigt at fravige de generelle åbningstider. Dette må kun ske med forudgående skriftlig accept fra Bornholms Regionskommune.

Efter etableringsfasen må det ækvivalente støjniveau (det vil sige støjens middelværdi over et længere tidsrum: Om dagen 8 timer, om aftenen 1 time og om natten ½ time) fra indvindingsområdet i driftssituationen ikke overstige følgende værdier målt/beregnet ved nabobebyggelser:

Dage	Tidsrum	Støjniveau
Mandag – fredag	07.00 – 16.00	55 dB (A)

Grænseværdien er gældende i det mest støjbelastede punkt ved udendørs opholdsarealer højst 15 meter fra beboelse i det åbne land. Grænseværdien (fx 45/40/35 dB(A)) er gældende overalt i områder til støjfølsom arealanvendelse.

Hvis Bornholms Regionskommune finder det påkrævet, skal virksomheden ved målinger eller beregninger dokumentere at ovenstående støjgrænser overholdes. Udgifterne hertil afholdes af virksomheden. Nævnte målinger/ beregninger skal udføres og rapporteres i henhold til gældende støjvejledninger, og skal udføres af et laboratorium eller person, som aktuelt er godkendt til dette af Miljøstyrelsen jf. følgende liste: Godkendte laboratorier og enkeltpersoner

Viser målingerne/beregningerne, at virksomheden overskrider grænseværdierne, skal virksomheden lade foretage afhjælpende foranstaltninger og dokumentere, at grænseværdierne overholdes ved en efterfølgende kontrolmåling/-beregning udført af et laboratorium eller person, som aktuelt er godkendt til dette af Miljøstyrelsen.

12. Såfremt der er væsentlige gener eller de vejledende støjgrænser ikke overholdes, skal der træffes foranstaltninger til at nedsætte støjgener (f.eks. ved at forsyne båndtransportørens returløb med gummibeklædning, indkapsle maskindele eller montere gummisold, afskærme støjkluder med støjskærme eller ved at placere volde mod de nærliggende beboelser), således at væsentlige gener undgås og vejledende støjgrænseværdier overholdes.
13. Driften må ikke give anledning til væsentlige støvgener uden for virksomheden. Der skal træffes de fornødne foranstaltninger til hindring af støvdannelse fra interne transportveje, materialebunker og produktionsanlæg mv. (f.eks. i form af vanding af lagerbunker, gravefronter og vanding samt renholdelse af interne veje).
14. Råstoffer og jorddepoter skal placeres til mindst mulig gene for nærliggende beboelsessejendomme.

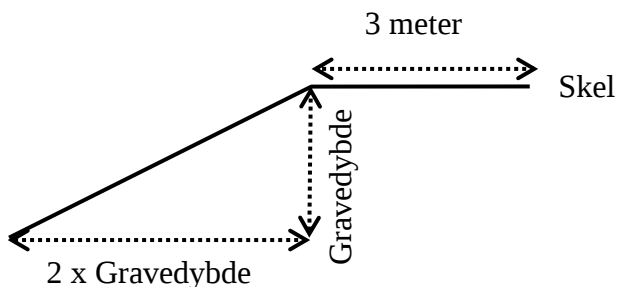
3.3 Adgangsforhold og afstande

Vilkår efter råstofloven

15. Adgangsvejen skal uden for åbningstiden være aflåst/afspærret med bom eller kæde. Dette skal ske for at sikre, at uvedkommende ikke har adgang til råstofgraven, da dette erfaringsmæssigt udgør en risiko for, at der deponeres affald eller for dieseltøveri, hvilket udgør en forureningsrisiko.
16. Adgang til råstofgraven skal være via Nørregårdsvejen, og det er ikke tilladt at anvende andre adgangsveje.
17. Adgangsvejens hældning skal være således, at der ikke ledes vand og materialer fra adgangsvejen ud på offentlig vej.
18. Adgangsvejen skal renholdes, for at undgå, at der trækkes materialer ud på offentlig vej.

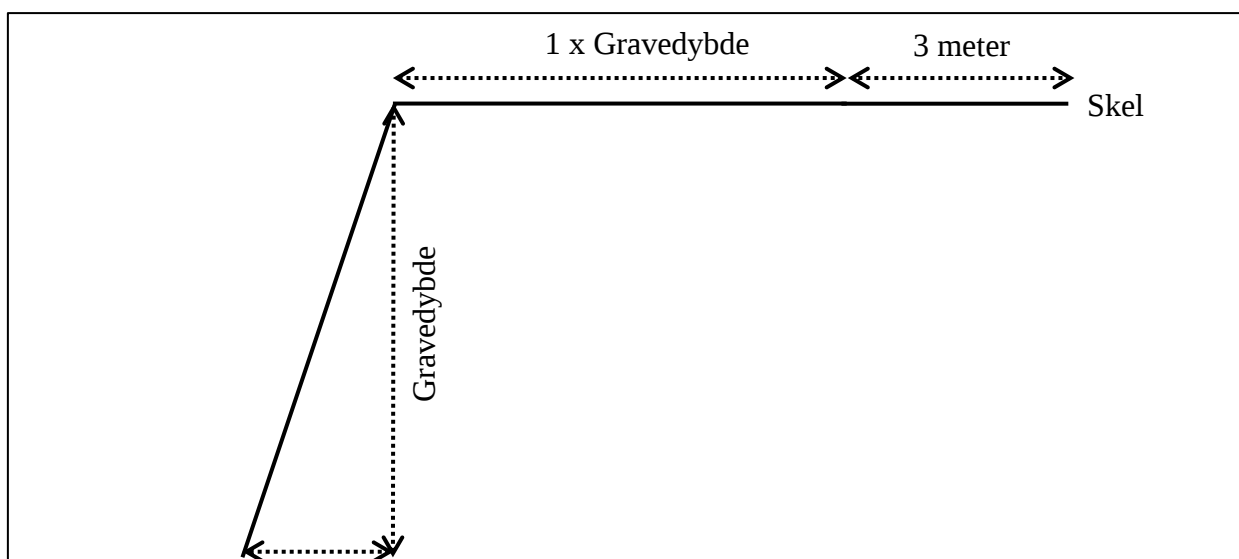
Graveafstande og begrænsninger

19. Der må ikke graves nærmere end 3 meter fra offentligt vejskel til Årsdalevej og Nørregårdsvejen. Der må efter de 3 meter ikke graves stejlere end et skråningsanlæg på anlæg 1:2, jf. følgende figur:

Anlæg og afstand til skel. Skitsen viser, 3 meter til skel og et anlæg på 1:2.

20. Der må ikke graves nærmere end 5 meter fra privat vej, naboskel og hegn med mindre andet er aftalt med lodsejer og godkendt skriftligt af Bornholms Regionskommune. Der må efter de 5 meter ikke graves stejlere end et skråningsanlæg på 1:1,5.
21. Hvis der graves stejlere end vilkår 17 og 18, skal de 3 meter fra skel tillægges 1 x gravedybden, jf. figuren herunder:

Principskitse for stejl gravning. Skitsen viser, at når der graves stejlere end anlæg 1:2, skal der foruden 3 meter tillægges 1 gange gravedybde til skel.

22. Tilladt maksimal gravedybde på matr.nr. 23b Hovedlavet Ibsker, er 1 meter over højeste grundvandsstand uanset årstidsvariationer (forventelig grundvandsstand er kote 5, DVR90) under forudsætning af, at skråningsanlæg ikke overskrides.
23. Gravningen må ikke give risiko for nedskridning.
24. Støjvolde, jorddepoter, oplag eller lignende må ikke anlægges højere end 5 m over omkringliggende terræn. Eventuel forøgelse af denne højde kan kun ske efter forudgående godkendelse hos regionen.

3.4 Forebyggelse af forurening, håndtering af affald, vandindvinding mv.

25. Muld- og evt. overjordsdepoter skal placeres inden for det ansøgte projektareal og således, at der ikke kan ske sammenblanding med andre materialer.
26. Den, der udnytter tilladelsen, skal drage omsorg for, at grundvandet ikke forurenes af oliespild fra maskiner og eventuelle brændstoftanke, og for at gravearbejdet ikke forårsager ødelæggelse eller beskadigelse af vandforsyningen i området.

Tankning og spild

27. Køretøjer og andre maskiner skal holdes i god stand, så der ikke forekommer oliedryp.
28. Sorteringsanlæg, generatorer og andre mere *stationære anlæg* kan tankes fra en entreprenør-tank, der medbringes ved hver tankning. Tankanlægget skal være indrettet så spild undgås, og tankning skal foregå under konstant tilsyn.
29. Mindre olie- og kemikaliespild skal opsamles straks. Større, akut forurening skal anmeldes til Bornholms Regionskommune (ring 112).

Opbevaring og oplag

30. Der må ikke opbevares affald eller andet, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, i grusgraven.

Vilkår efter Naturbeskyttelsesloven §18

Bornholms Regionskommune giver hermed dispensation efter Naturbeskyttelseslovens § 18 til udvidelse af graveområdet på ejendommen Nørregårdsvejen 1, matr.nr. 23b, Ibsker.

Tilladelsen gives på vilkår

- at der ikke graves nærmere end 20m fra fortidsmindet
- at området efterbehandles svarende til den "gamle" grusgrav umiddelbart syd for området med flade skråninger nærmest fortidsmindet.
- at terrænet, der ligger mellem 20 og 30 m fra fortidsmindet genetableres efter endt gravning.

Dispensationen er meddelt i medfør af naturbeskyttelseslovens § 65 stk. 2. Hele dispensationen kan se i bilag 4.1 i afsnit 9.

3.5 Efterbehandling m.m.

Efterbehandlingsplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Bornholms Regionskommunes høringssvar.

Vilkår efter råstofloven

---

31. Efter endt gravning skal der efterbehandles til dels til rekreative områder og til dels til landbrug den godkendte efterbehandlingsplan, jf. bilag 2. Alle ændringer i efterbehandlingsplanen skal godkendes skriftligt af Bornholms Regionskommune.
32. Efterbehandlingen skal udføres jf. planen i bilag 2. Her er det vigtigt at notere sig at hvert delområde har sin egen efterbehandlingsplan som skal udføres før næste delområde påbegyndes.
33. Efterbehandlingsarbejdet skal påbegyndes og gennemføres så tidligt, som det under hensyn til råstofgravens drift er praktisk muligt.
34. Forinden større efterbehandlingsarbejder påbegyndes, skal Bornholms Regionskommune underrettes herom, således at evt. tvivsspørgsmål omkring efterbehandlingsudførelse kan afklares.
35. Projektarealet skal umiddelbart efter gravearbejdets afslutning ryddes for alle i tilknytning til råstofindvindingen opførte bygninger eller andet oplag, da det kan virke skæmmende.

36. Såfremt tilladelsen inddrages i medfør af råstoflovens § 11, stk. 1 indtræder efterbehandlingsforpligtigheden omgående.
37. Efterbehandlingen skal være afsluttet senest 1 år efter tilladelsen udløber.
38. Der må ikke gødskes eller anvendes pesticider på projektarealet. Skal forblive tinglyst efter tilladelsen er udløbet og tinglysningen i øvrigt aflyses.
39. Der skal stilles en økonomisk sikkerhed for gennemførelsen af efterbehandlingen; se nærmere i afsnit 5. Bornholms Regionskommune kan kræve sikkerhedsstillelsen forhøjet, hvis det findes nødvendigt på grund af ændringer i efterbehandlingsplanen og/eller andre forhold. Sikkerheden skal gælde til efterbehandlingen er udført og godkendt af Bornholms Regionskommune.

Vilkår efter museumsloven

---

40. Bornholms Museum skal informeres senest 4 uger inden der afgræves muld og overjord med henblik på aftale om evt. arkæologiske forundersøgelser (bilag 5).

4 GENERELLE BESTEMMELSER

Følgende gælder i øvrigt efter råstofloven og efter andre love og bestemmelser:

4.1 Tilsyn

Bornholms Regionskommune er tilsynsmyndighed og fører tilsyn med at vilkår meddelt i medfør af råstofloven overholdes jf. råstoflovens § 31, stk. 1. Bornholms Regionskommune kan meddele påbud om, at et ulovligt forhold skal lovgiggøres inden for en nærmere fastsat frist, jf. råstoflovens § 31, stk. 3. Bornholms Regionskommune kan, såfremt et påbud ikke efterkommes inden for den fastsatte frist, lade de påbudte foranstaltninger udføre for den ansvarliges regning.

4.2 Tinglysning af efterbehandlingsvilkår

Når afgørelsen er endelig og klagefristen er udløbet, tinglyser Bornholms Regionskommune vilkårene for efterbehandling på ejendommen.

Vilkårene er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet og uanset om der sker tinglysning. Tinglysningen sker i medfør af råstoflovens § 10, stk. 6 med Bornholms Regionskommune som påtaleberettiget.

Ejer skal efter loven betale for tinglysningen. Når tinglysningen er sket, sender Bornholms Regionskommune en regning for udlagt tinglysningsgebyr.

Når efterbehandlingen af indvindingsområdet er godkendt af Bornholms Regionskommune, vil sikkerhedsstillelsen blive frigivet.

4.3 Arkæologi

Findes der under indvindingen grave, gravpladser, bopladser, ruiner eller andre jordfaste fortidsminder, skal fundet straks anmeldes til Bornholms Museum. Danefæ og danekræ tilhører staten. Danefæ skal afleveres til Bornholms Museum og danekræ til et af statens naturhistoriske museer. Indvindingen skal standses i det omfang den berører fortidsmindet.

4.4 Råstofafgift

Der skal betales råstofafgift ved indvinding af naturbundne råstoffer, jf. affalds- og råstofafgiftsloven.

4.5 Underretning ved konkurs, overdragelse af rettigheder mv.

I tilfælde af indvindingsvirksomhedens konkurs, betalingsstandsning m.v., er såvel ejendommens ejer, som den, der driver indvindingsvirksomheden, forpligtet til straks at underrette Bornholms Regionskommune.

Ønsker man at overdrage indvindingstilladelsen til en anden, skal dette i god tid forinden anmeldes til Bornholms Regionskommune, vedlagt en af den nye indvinder underskrevet erklæring, der fastslår, at man er bekendt med alle tilladelser, vilkår, aftaler mv. og er indforstået med at man overtager alle forpligtigelser.

Der skal stilles sikkerhed fra den nye indvinder, og Bornholms Regionskommune kan kræve en ny grave-/efterbehandlingsplan udarbejdet og indsendt til godkendelse.

4.6 Indberetning af indvunden mængde

Der skal hvert år gives oplysninger til Bornholms Regionskommune om arten og mængden af de råstoffer, der indvindes i råstofgraven, samt om anvendelsen heraf. Indberetningen skal ske via den digitale løsning via RIT, som Bornholms Regionskommune udsender årlig information om til alle indvindere.

4.7 Indberetning til GEUS

Resultater af evt. udførte råstofboringer, prøveboringer i jorden samt geofysiske undersøgelser mv. skal indberettes til GEUS inden tre måneder efter udførelsen. Indberetningen skal ske på særlige skemaer, jf. råstoflovens § 28, stk. 1.

4.8 Tilførsel af jord

Tilførsel af såvel forurenede som uforurenede jord til råstofgrave og tidligere råstofgrave er forbudt jf. jordforureningslovens § 52. Der kan søges dispensation.

4.9 Miljølovgivning i øvrigt

Gældende miljøregler vedr. tanke, beholdere og tankanlæg (med olieprodukter, benzin og lignende) er også gældende i råstofgrave. Gældende miljøregler vedrørende miljøfremmede stoffer samt bortskaffelse af haveaffald/afbrænding gælder ligeledes i råstofgrave.

Gældende miljøregler vedr. opbevaring, deponering og bortskaffelse af affald gælder også i råstofgraven. Bortskaffelse af affald skal derfor ske i henhold til gældende affaldsregulativer for Bornholms Regionskommune og affaldsbekendtgørelsens kap. 9.

4.10 Forsyningsledninger

Før gravning påbegyndes, har indvinder pligt til at indhente oplysninger om ledningsføringer på arealet i Ledningsejerregisteret (LER).

5 SIKKERHEDSSTILLELSE

Anne Marie Kaas skal stille en sikkerhed til sikring af efterbehandlingsarbejderne på matr.nr. 23b, Hovedejerslavet Ibsker i Bornholms Regionskommune på kr. 50.000.

Beløbets størrelse er fastlagt ud fra et estimat på en efterbehandlingspris pr åben hektar.

Der skal fremsendes en sikkerhedsstillelse til regionen, inden tilladelsen kan tages i brug.

Sikkerhedsstillelsens størrelse er betinget af, at det aktuelle gravefelt ikke overstiger 1,5 ha, hvilket betyder at der samlet i Frenne Grusgrav maksimalt må være 1,5 ha åbnet af gangen. Overstiges dette, skal der stilles yderligere 30.000 kr. pr. hektar. Prisen kan reguleres, når regionen skønner dette nødvendigt af hensyn til ændringer i prisniveau, graveplan, efterbehandling eller lignende.

Sikkerhedsstillelsen skal årligt indeksreguleres pr. 1. april efter Danmarks Statistiks reguleringsindeks for jordarbejder. Sikkerhedsstillelsen reguleres efter foregående års indeks for 4. kvartal.

Sikkerhedsstillelsen skal være gældende indtil efterbehandlingsarbejdet er afsluttet og godkendt af regionen, idet sikkerhedsstillelsen først da vil kunne frigives.

Sikkerheden stilles i form af anfordringsgaranti uden udløbsdato fra indvinders pengeinstitut.

6 ANSØGNINGSPROCESSEN

Afsnit 6.1 beskriver forløbet omkring myndighedshøringen og de indkomne høringssvar samt Bornholms Regionskommunes bemærkninger til disse. Under afsnit 6.3 beskrives forløbet omkring partshøringen, de indkomne høringssvar og Bornholms Regionskommunes bemærkninger til disse.

6.1 Myndighedshøring

Ansøgningsmaterialet har i perioden 23. april 2024 til 4. maj 2024 været sendt i myndighedshøring jf. råstoflovens § 8 med henblik på samordning med andre myndigheder for at klarlægge, om en råstoftilladelse på arealet kræver øvrige tilladelser, dispensationer og lignende. Materialet har været sendt til følgende myndigheder:

- Bornholms Regionskommune
- Bornholms Museum
- Naturstyrelsen Bornholm
- Danmarks Naturfredningsforening Bornholm
- Dansk Ornitologisk Forening Bornholm
- Dansk Botanisk Forening
- Friluftsrådet Bornholm
- Kulturstyrelsen
- TDC
- Bornholms Energi og Forsyning

Der indkom følgende høringssvar:

Hvem	Bemærkninger	Bornholms Regionskommunes bemærkninger
Vandløbsmyndighed	Der er ansøgt om erhvervsmæssig råstofindvin- ding i form af grus, jf. den gule markering i ovenstående tilpassede kort. I den nordvestlige del af projektområdet er der registret et dræn, som leder til en åben grøft, som afvander mod øst. Grøften løber i en spræk- kedal og er vandførende en del af året. Grøften er omfattet af vandløbslovens § 2, da der er flere end en enkelt, som har interesse i den til- stedeværelse og vedligehold. Grøften er privat jf. vandløbslovens § 8. Grøften er omgivet af 2 m bræmmer. Det er oplyst i ansøgningsmaterialet, at graveområdet er tilrettelagt, så det holder en afstand på minimum 5 m til grøften. Grøften vil derfor fortsat opretholde sin funktion og over- holde bræmmebestemmelserne. Dette vil blive sikret ved tilsyn med graveområdet af den an- svarlige tilsynsmyndighed.	

Hvem	Bemærkninger	Bornholms Regionskommunes bemærkninger
	Grøften er ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Grøften er ikke målsat jf. Statens Vandområdeplaner 2021-2027 og det leder ikke til et målsat vandløb. Det nærmeste målsatte vandløb, Skovsholm Bæk, er ca. 600 m syd for det nye graveområde. Skovsholm Bæk hører til et andet vandløbsopland. Eftersom indvindingsområdet ikke leder til det målsatte vandløb, vil råstofindvindingen ikke påvirke det målsatte overfladevandområde. Grøften leder til Østersøen, der er 280 m mod øst. Kystvandet er målsat til god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Kystvandet omkring Bornholm har samlet ringe økologisk tilstand og ikke god kemisk tilstand. Den samlede økologiske tilstand bygger på tilstanden for bundplanter og fyttoplankton, som er ringe. Miljøkvalitetskravene for kemi er overskredet for et eller flere stoffer. Grundet råstofindvindingens karakter og størrelse samt afstanden til kystvandet, vurderes det ansøgte, ikke at medføre hverken en direkte eller indirekte påvirkning af dette overfladevandområde. Som følge af at træerne bevares omkring grøften og gravearbejdet holder en afstand på 5 m hertil, så vurderes påvirkningen af grøften at være begrænset. Ved råstofindvindingen skal det sikres, at støv ikke ender i den åbne grøft, da vil blive ført med nedstrøms og potentielt kan blokere rørunderføringer. Hertil vil støv påvirke de levende organismer negativt og bevirke en forringelse af tilstanden. Ændringer af vandløbet kræver en godkendelse fra vandløbsmyndigheden jf. vandløbslovens § 17. Der er ansøgt om erhvervsmæssig råstofindvinding i form af grus, jf. den gule markering i vedlagte kortbilag.	
Naturmyn- digheden	<u>Beskyttet natur i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3:</u> Området, hvor der skal indvindes grus, ligger lige nord for Nørregårdsvejen. Lige syd for vejen ligger et registreret § 3 overdrev, hvorpå der også ligger en § 3 registreret sø. Cirka 170 meter øst for grusgraven er der langs kysten registreret beskyttet strandoverdrev. Projektet vurderes til ikke at påvirke de beskyttede naturtyper, da der ikke graves under grundvandet, og projektet vurderes derfor kun at have en lokal påvirkning.	

Hvem	Bemærkninger	Bornholms Regionskommunes bemærkninger
	<u>Natura 2000:</u> Projektområdet er ikke beliggende inden for et Natura 2000-område. Afstanden til nærmeste Natura 2000-område er ca. 3 km. Der er tale om Natura 2000-område nr. 186, Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Projektet vurderes overvejende at have en lokal påvirkning inden for projektområdet og vil hermed ikke påvirke Natura 2000-områderne. <u>Bilag IV-arter:</u> Bilag IV-arter er arter optaget på habitatdirektivets Bilag IV. Arterne er særligt strengt beskyttede. Bilag IV-arter, som forekommer på Bornholm, er bl.a. arter af flagermus, paddearterne løvfrø, springfrø, strandtudse, grønbroget tudse og stor vandsalamander, arter af vandkalve og guldsmede samt markfirben. Området består dels af den eksisterende grusgrav, hvor indvindingen er færdig, samt tilgrænsende græsarealer, som ønskes indvundet på. Den eksisterende grusgrav bruges som arbejdsområde og midlertidig oplagsplads og sorteringsplads. I området er der bar jord, spredt græs- og urtevegetation, kratpartier, nogle bunker af grus samt flere områder, hvor der står vand med tilhørende søvegetation. I den nordvestlige del er der nogle mindre skråninger med grus, og i den sydlige ende er der en stejl kant mod arealer syd for, som ikke er indvundet endnu. Indvindingen af grus ønskes primært fortsat på arealer beliggende syd og vest for den eksisterende grusgrav. De nye arealer er flade primært græsklædte arealer. Det sydlige område har været anvendt til ridning (terrænspringbane) og opbevaring af jord. Den vestlige del af det nye område har indtil for nylig været dyrket mark. Bornholms Regionskommune har gennemgået de tilgængelige databaser Naturbasen, Danmarks Naturdata og Arter for registreringer af Bilag IV-arter på og omkring projektområdet. Der er ikke registreret Bilag IV-arter indenfor projektområdet, men i databasen Arter og Naturbasen er der registreret løvfrø i det beskyttede overdrev omkring den beskyttede sø umiddelbart syd for projektområdet.	

Hvem	Bemærkninger	Bornholms Regionskommunes bemærkninger
	Bornholms Regionskommune har indledningsvist vurderet, at der i den eksisterende grusgrav samt i det lille hjørne med træer potentielt kan forekomme levesteder for Bilag IV-arter og har derfor foretaget flere undersøgelser i området. Bornholms Regionskommune har i midt juni foretaget ketsjer undersøgelser i de to søer i den eksisterende grusgrav. Formålet med undersøgelserne, var at undersøge, om søerne udgør et levested for løvfrø eller andre bilag IV paddearter. Der blev ved besigtigelsen fundet larver af lille vandsalamander og haletudser af grøn frø (samt observeret voksne individer af grøn frø), men der blev ikke fundet individer af bilag IV-arter og herunder heller ikke løvfrø. Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektområdet ikke udgør et levested for padder på Bilag IV. Bornholms Regionskommune har herudover gennemgået området 3 gange i løbet af maj og juni med henblik på at undersøge, om der forekommer markfirben i området. Under besigtigelserne var der især fokus på steder med bar jord, grus eller sparsom plantevegetation – særligt også på lysåbne skrænter og ved strukturer, som markfirben ville kunne sidde på eller søge skjul under (f.eks. brombærkrat, liggende ved, sten mv.). Der blev ikke fundet individer af markfirben under nogen af de tre besigtigelser. Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektområdet ikke udgør et levested for markfirben. Projektområdet består primært af åbne arealer uden træer, hvilket gør det uegnet som yngleområde for flagermus. Projektområdet grænser dog op til et skovområde, hvor der potentielt kan forekomme flagermus. Råstofgraven kan derfor fungere som et muligt rasteområde for flagermus. Projektet indebærer dog ikke ændringer, som vurderes at påvirke råstofgraven som rasteområde. Der vil fortsat være adgang til åbne arealer og potentielle fødekilder i og omkring området. På denne baggrund vurderer Bornholms Regionskommune, at projektet ikke vil have en påvirkning på flagermus. Ud fra gennemgangen af relevante databaser samt de udførte besigtigelser i området, er det Bornholms Regionskommunes vurdering, at der	

Hvem	Bemærkninger	Bornholms Regionskommunes bemærkninger
	ikke forekommer bilag-IV arter indenfor projektområdet, og at projektet derfor ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på Bilag IV-arter eller ødelægge eller beskadige yngle- og rasteområder for Bilag IV-arter. <u>Rødlistearter:</u> Bornholms Regionskommune har gennemgået de tilgængelige databaser Naturbasen, Danmarks Naturdata og Arter for registreringer af rødlistearter på og omkring projektområdet. Der er ikke fund af rødlistede arter i projektområdet. Udenfor arealet er der registreret forskellige rødlistede fugle og insekter. Disse arter er registreret i nærheden af den nærliggende gård Strandgården og i forbindelse med det registrerede strandoverdrev. Løvfrø er også en rødlistet art, men denne specifikke art er beskrevet i afsnittet Bilag IV-arter. Projektet vurderes ikke til at have en væsentlig påvirkning på rødlistede arter, da de arter, der er registreret i nærheden af grusgraven, er tilknyttet de § 3 beskyttede arealer og ikke grusgraven. <u>Sårbare vådområder:</u> Projektområdet er ikke beliggende inden for sårbare vådområder. <u>Skov:</u> Der er ikke skov indenfor projektområdet, og projektet medfører derfor ingen påvirkning på skovarealer. <u>Dige:</u> Der er ikke beskyttede diger inden for projektområdet, og projekter medfører derfor ingen påvirkning på beskyttede diger. <u>Naturparker og reservater med videre:</u> Projektområdet er ikke beliggende i et område, hvor der er kendte planer om etablering af naturpark, reservat eller lignende. <u>Naturområder med fastsatte miljøkvalitetsnormer:</u> Der er ingen naturområder med fastsatte miljøkvalitetsnormer, og det vurderes derfor, at projektet ikke påvirker disse områder.	

Hvem	Bemærkninger	Bornholms Regionskommunes bemærkninger
Fredninger, fortidsmindebeskyttelseslinjer, skovbygge- linje eller sø- bygge- linje	Der skal søges om dispensation fra fortidsminde- beskyttelseslinjen.	BRK har meddelt dispensa- tion den 13. august 2024
Kystnær- hedszonen	Der skal etableres en jordhøj med højde mellem 180 og 230 cm imellem anlægget/graven og Aarsdalevej. Denne løsning, vil være en tilstrækkelig projekt- tilpasning til, at kystnærhedszonen ikke giver anledning til yderligere planlægning.	Dette bliver skrevet ind som et vilkår i tilladelsen.
Vej	Vejmyndigheden har ingen bemærkninger til projektet, såfremt trafikafviklingen og vejadgan- gen er uændret ift. hidtidige forhold	
Grundvand	Der er ingen almene drikkevandsinteresser i dette område, og heller ingen private vandind- vindere. Intet at bemærke i forhold til grundvand og drikkevand.	
Bornholms Museum	Bornholms Museum, har foretaget en arkivalsk kontrol i forbindelse med planer om erhvervs- mæssig råstofindvinding på del af matr.nr. 23b, Hovedejerslavet Ibsker: Museet har i forbindelse med denne høring føl- gende bemærkninger: Matrikel 23b og det omkringliggende område, der støder direkte op til grusgraven, er allerede kendt for sine mange arkæologiske fund. Disse omfatter, men er ikke begrænset til: helleristnin- ger, skåltegn, bopladsområde og fund af bronze- og flintgenstand. Det er museets overbevisende vurdering, at om- rådet som helhed er meget følsomt med hensyn til arkæologi. Dette er især tilfældet, da grus- gravning og tilknyttede aktiviteter tidligere har forårsaget ødelæggelse af fortidsminder i områ- det. Uddrag fra Fund- og Fortidsminder Uddrag fra Fund- og Fortidsminder vedrø- rende arkæologiske fund ved Frenne Grus- grav, Grisby: Nord for matrikel 23b: Den 4 ha store skov ca. 100 m S for Frennegård - Kulturarsareal med skov indeholdende meget gamle marksystem inkl. skelvolde og terrassekanter. Øst for matrikel 23b: Keramik fra germansk jernalder el tidlig vikingetid. Grisbyboplads fra	Der er vilkår i tilladelsen som sikre at museet får god tid til at gennemgå mulden.

Hvem	Bemærkninger	Bornholms Regionskommunes bemærkninger
	stenalder, med fund af mikroliter, flækker og afslag. Sydlig del af matrikel 23b: Fund af sleben flintøkse Østre del af matrikel 23b: Fund fra vikingetid (fibula, mønter etc.); flertallet helleristninger og skåltegn. <i>I området findes også flere gravhøj og sk. bautastene.</i> På grund af ovenstående er det museets vurdering, at der er en meget høj risiko for skader på skjulte arkæologiske levn ved fortsat brug af grusgraven. Det anbefales derfor, at der foretages en forundersøgelse af hele det område, der skal bruges til indvinding i de kommende år. En forundersøgelse skal betales af bygherren, hvis arealet overstiger 5.000 m², ellers betales den af museet. Et større areal kan dog ikke deles op i mindre for at undgå betalingspligt. En forundersøgelse er altid frivillig, men anbefales på det kraftigste i dette tilfælde, da der i stedet kan blive tale om en akut indsats, som i sin helhed kan koste meget mere end en forundersøgelse. Uanset hvad skal museet informeres i god tid, før udgravningsarbejdet begynder.	
TDC Net	Vi har ikke nogen indvendinger under den forudsætning at vi i forbindelse med den ændre anvendelse kan viderefakturere regning for en eventuel kabelflytning til virksomheden Anne Marie Kaas. Og vi gør opmærksom på at vi har en lysleder ind over matr.nr. 23b, som kommer til at ligge meget tæt på området.	
Strandbeskyttelseslinjen	Da grusgraven ligger indenfor strandbeskyttelseslinjen skal der søges om dispensation til indvinding hos Miljøministeriets Kystdirektorat.	Der er den 12. december 2024 meldt dispensation til at grave indenfor strandbeskyttelseslinjen.

6.2 Miljøvurderingsloven

Screeningsafgørelsen

Projektet er opført på miljøvurderingslovens bilag 2, hvilket betyder, at Bornholms Regionkommune har foretaget en screening af projektet efter kapitel 8 i miljøvurderingsloven.

Bornholms Regionkommune har på baggrund af den gennemførte screening vurderet, at projektet ikke antages at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. lovens § 16. Der er derfor ikke krav om en miljøvurdering, og der skal derfor ikke udarbejdes en miljøkonsekvensrapport

i forbindelse med ansøgningen om tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer på det ansøgte areal.

Bornholms Regionskommunes screeningsafgørelse inkl. vurdering fremgår af bilag 3.

Screeningsafgørelsen har været i høring ved berørte parter i perioden 9. januar til 13. februar 2025. Der er ikke indkommet høringssvar i perioden.

Afgørelsen om, at der ikke er pligt til at udarbejde en miljøkonsekvensrapport (tidl. VVM-redegørelse), er meddelt den dato i henhold til miljøvurderingslovens § 21. Klagefristen udløb den 13. Februar 2025.

Råstofindvindingstilladelsen med de stillede vilkår sikrer, at der ikke er nogen væsentlig miljøpåvirkning forbundet med indvindingen.

6.3 Partshøring

Bornholms Regionskommune har foretaget en partshøring i medfør af forvaltningslovens § 19. I forbindelse med partshøringen har Bornholms Regionskommunes udkast til tilladelse samtidigt været i høring hos Bornholms Regionskommune om fastsættelse af vilkår om efterbehandling i medfør af råstoflovens § 10a.

Der er følgende myndigheder og parter i denne sag:

Navn	Grund til partsstatus	Berørt ejendoms adresse	Kontaktadresse
Bornholms Regionskommune	Berørt myndighed		nmf@brk.dk
Anne Marie Kaas	Ejer, matr.nr. 23b Hoved-ejerlavet Ibsker	Nørregårdsvejen 1, 3740 Svaneke	post@hesteklewa.dk
Birgitte Lindberg	Nabo	Aarsdalevej 28, 3740 Svaneke	
Dorthe Møller Paulsen og Søren Møller Christensen	Nabo	Aarsdalevej 32, 3740 Svaneke	
Gert Møbjerg Nielsen	Nabo	Aarsdalevej 38, 3740 Svaneke	
Erik Steen Larsen og Helle Gabrielsen	Nabo	Aarsdalevej 40, 3740 Svaneke	
Erik Steen Larsen og Helle Gabrielsen	Nabo	Aarsdalevej 65, 3740 Svaneke	
Lene Bech Hansen Holger Hansen	Nabo	Aarsdalevej 67, 3740 Svaneke	
Lars Rugaard Jette Rugaard B Hvidtfeldt	Nabo	Aarsdalevej 69, 3740 Svaneke	
Ulrik Stenz Justesen	Nabo	Aarsdalevej 71A, 3740 Svaneke	

Navn	Grund til partsstatus	Berørt ejendoms adresse	Kontaktadresse
Birgitte Larsen Justesen			
Anne Elisabeth Kaas	Nabo	Aarsdalevej 73B, 3740 Svaneke	
Jørn Bech	Nabo	Aarsdalevej 61, 3740 Svaneke	
Miljøstyrelsen	myndighed		mst@mst.dk
Bornholms Mu- seum	myndighed		<a href="mailto:ark@bornholmsmu-
seum.dk">ark@bornholmsmu- seum.dk
Naturstyrelsen	myndighed		nst@nst.dk
Fredskov – miljø- styrelsen	myndighed		manks@mst.dk
Slots- og Kultur- styrelsen	myndighed		post@slks.dk
SKAT	myndighed		myndighed@skat.dk
Naturstyrelsen Bornholm	lokal forening		bon@nst.dk
Danmarks Natur- fredningsforening Bornholm	lokal forening		bornholm@dn.dk
Dansk Ornitolo- gisk Forening Bornholm	lokal forening		Bornholm@dof.dk
Dansk Botanisk Forening	lokal forening		nbu@snm.ku.dk
Friluftsrådet Bornholm	lokal forening		posttilkurt@gmail.com
Bornholms Energi og Forsyning	lokal forening		beof@beof.dk

Høringen er sendt til myndigheder og parter. Høringen forløb i perioden 26. august 2024 til 23. september 2024 og der indkom ingen høringssvar.

7 BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES VURDERING AF SAGEN

7.1 Lovgrundlag

En råstoftilladelse skal, jf. råstoflovens § 10, stk. 1, indeholde vilkår om virksomhedens drift og om efterbehandling af arealet med henblik på at begrænse miljømæssige gener og forebygge forurening af grundvandet og jorden.

Tilladelsen kan, jf. råstoflovens § 10, stk. 2, indeholde vilkår om at råstofferne skal oparbejdes bedst muligt i forhold til deres kvalitet eller skal anvendes til bestemte formål. Jf. råstoflovens § 10, stk. 3 kan regionsrådet fastsætte yderligere vilkår for at varetage de hensyn, der er nævnt i lovens § 3.

7.2 Gennemgang af hensyn og vurderinger

Habitatbekendtgørelsen

Før der meddeles tilladelse efter råstofloven, skal der ifølge habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1 foretages en vurdering af, om det ansøgte i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. I så fald skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte.

Der kan endvidere ikke meddeles tilladelse efter råstofloven, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyre- og plantearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV, jf. habitatbekendtgørelsens § 10.

Vurdering efter § 6 i habitatbekendtgørelsen (Natura 2000-områder):

Projektområdet er ikke beliggende inden for et Natura 2000-område. Afstanden til nærmeste Natura 2000-område er ca. 3 km. Der er tale om Natura 2000-område nr. 186, Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne.

Grundet råstofindvindingens karakter og afstanden til Natura 2000-området vurderes råstofindvindingen ikke at kunne påvirke Natura 2000-området.

Regionen vurderer, at projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke Natura 2000-området væsentligt, og at der derfor ikke skal udarbejdes en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkning på Natura 2000-området.

Vurdering efter § 10 i habitatbekendtgørelsen (bilag IV-arter):

Bilag IV-arter er arter optaget på habitatdirektivets Bilag IV. Arterne er særligt strengt beskyttede. Bilag IV-arter, som forekommer på Bornholm, er bl.a. arter af flagermus, paddearterne løvfrø, springfrø, strandtudse, grønbroget tudse og stor vandsalamander, arter af vandkalve og guldsmede samt markfirben.

Bornholms Regionskommune har gennemgået de tilgængelige databaser Naturbasen, Danmarks Naturdata og Arter for registreringer af Bilag IV-arter på og omkring projektområdet. Der er ikke registreret Bilag IV-arter indenfor projektområdet, men i databasen Arter og Naturbasen er der registreret løvfrø i det beskyttede overdrev omkring den beskyttede sø umiddelbart syd for projektområdet.

Bornholms Regionskommune har indledningsvist vurderet, at der i den eksisterende grusgrav samt i det lille hjørne med træer potentielt kan forekomme levesteder for Bilag IV-arter og har derfor foretaget flere undersøgelser i området. Bornholms Regionskommune har i midt juni foretaget ketsjer undersøgelser i de to søer i den eksisterende grusgrav. Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektområdet ikke udgør et levested for padder på Bilag IV.

Bornholms Regionskommune har herudover gennemgået området 3 gange i løbet af maj og juni med henblik på at undersøge, om der forekommer markfirben i området. Der blev ikke fundet individer af markfirben under nogen af de tre besigtigelser. Det er på baggrund heraf

Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektområdet ikke udgør et levested for markfirben.

Bornholms Regionskommune besigtigede også i juni den gruppe træer der er i den nordvestlige del af indvindingsområdet, som vil skulle skoves i forbindelse med indvindingen. Der kunne ikke ses nogen sprækker eller hulheder i træerne under besigtigelsen, som kunne gøre dem egnede som leve- eller rasteområde for flagermus. Det er derfor Bornholms Regionskommunes vurdering, at træerne ikke udgør leveområder for flagermus.

Ud fra gennemgangen af relevante databaser samt de udførte besigtigelser i området, er det Bornholms Regionskommunes vurdering, at der ikke forekommer bilag-IV arter indenfor projektområdet, og at projektet derfor ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på Bilag IV-arter eller ødelægge eller beskadige yngle- og rasteområder for Bilag IV-arter.

Samlet vurdering af forholdet til bekendtgørelsen:

Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektet ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke arter eller habitatområder væsentligt. Det ansøgte vil ikke ødelægge eller beskadige leve- eller voksesteder for de arter, der indgår i et udpegningsgrundlag. Det ansøgte vil endvidere efter Bornholms Regionskommunes vurdering ikke medføre beskadigelse/ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV og ikke ødelægge plantearter, som er optaget i bilaget.

Bornholms Regionskommunes vurdering af projektet i forhold til råstofplanen

---

Det ansøgte indvindingsområde ligger inden for graveområde 3.3. Der er i Råstofplan 2016 hvor området blev udlagt, ingen konkrete forudsætninger for udlægget af graveområdet.

Regionen vurderer, at indvindingen og den planlagte efterbehandling ikke er i strid med råstofplanen.

Bornholms Regionskommunes vurdering i forhold til kommune- og lokalplan

---

Det ansøgte område er ikke omfattet af kommune- eller lokalplan. Bornholms Regionskommune vurderer derfor, at området ikke er belagt med kommunale planrestriktioner, der hindrer råstofgravning.

Bornholms Regionskommunes vurdering i forhold til strandbeskyttelseslinje

---

Der er den 12. december 2024 givet dispensation til gravning indenfor strandbeskyttelseslinjen. Denne kan ses i bilag 4.1 i afsnit 9.

Bornholms Regionskommunes vurdering af projektet i forhold til grundvandsforhold

---

Det ansøgte areal ligger uden for område med særlige drikkevandsinteresser. Bornholms Regionskommune har meddelt tilladelsen på baggrund af en række vilkår til sikring af grundvandet efter at indvindingen er afsluttet og efterbehandlet.

Det drejer sig om vilkårene 24 til 29 samt 37, som er stillet for at sikre, at grundvandsstanden og kvaliteten ikke ændres.

Der gælder et generelt forbud om, at der ikke må tilføres jord til aktive eller ikke-aktive råstofgrave, jf. § 52 i jordforureningsloven.

Bornholms Regionskommune vurderer, at indvindingen af råstoffer, når de stillede vilkår overholdes, ikke vil påvirke grundvandet negativt hverken kvantitativt eller kvalitativt.

Bornholms Regionskommunes vurdering i forhold til naturbeskyttelse og landskab

---

§ 3-områder:

Det ansøgte areal indeholder ikke beskyttede naturområder.

Bornholms Regionskommune vurderer på den baggrund, at der ikke er behov for at træffe særlige foranstaltninger i forhold til naturbeskyttelse.

Bornholms Regionskommunes vurdering af de miljømæssige forhold

---

Støj:

Ved fastsættelse af vilkår for støj i råstofgrave, er der praksis for at henføre beboelser i landområder tæt ved råstofgrave til områdetype 3 - *Blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområder* i Miljøstyrelsens støjvejledning. De fastsatte støjvilkår fremgår af afsnittet om driftsvilkår.

Det vurderes, at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser kan overholdes med de fastsatte vilkår om aktiviteter og støjdæmpning bortset fra i kortere perioder igennem anlægsfasen, hvorfor der særskilt er stillet vilkår om dette. Det vurderes, at der ikke er behov for at begrænse tidsrum eller sætte højere grænseværdier.

Der er ansøgt om driftstid fra kl. 7.00 på hverdage. Regionen har vurderet at udkørsel kan startes kl. 7.00 da denne proces ikke giver anledning til lydniveauer der overskrider grænserne.

Regionen vurderer samlet, at der er truffet tilstrækkelige vilkår til at sikre, at de vejledende støjgrænser kan overholdes.

Støv:

Bornholms Regionskommune har fastsat vilkår til nedbringelse af evt. støvgener. Bornholms Regionskommune vurderer, at de stillede vilkår vedrørende støv er tilstrækkelige til at sikre, at råstofindvindingen ikke medfører støvgener hos naboer omkring det ansøgte graveområde. Samtidigt kan virksomhedens drift opretholdes inden for projektarealet uden væsentligt bebyrdende tiltag.

Trafikbelastning:

Adgangen til råstofgraven vil ske fra Nørregårdsvejen. Det er Bornholms Regionskommune, der som vejmyndighed vurderer de trafikale forhold.

I miljøscreeningen vurderes det, at den ændrede trafikbelastning ikke vil give væsentlige gener for nærmeste omboende.

Kulturarv og andre beskyttelser

Der er registreret fortidsminde inden for det ansøgte graveområde. Vilkår 4 sikrer at fortidsminderne ikke bliver berørt af råstofindvindingen. Der er ansøgt om at gå tættere på fortidsmindet på matriklen end de normale 100 meter. Bornholms Regionskommune har givet dispensation til at gå indtil 20 meter fra mindet se bilag 4.1 i afsnit 9.

Bornholms Regionskommune vurderer, at råstoftilladelsen med de stillede vilkår sikrer, at fredninger, fortidsminder og beskyttelseslinjer ikke påvirkes.

Bornholms Museum har vurderet at der muligvis kan findes mindre artefakter, hvilket der derfor tages hensyn til i vilkår 39 (bilag 5 i afsnit 9).

Regionen vurderer, at indvindingen ikke vil påvirke forhold af arkæologisk art.

Bornholms Regionskommunes vurdering af projektet i forhold til vandplanlægning

---

Regionsrådet skal ved administration af lov om vandplanlægning forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af miljømålene ikke forhindres.

I henhold til bekendtgørelse nr. 797 af 13/06/2023 om indsatsprogrammer for vandområdestriker § 8 skal der, før der meddeles tilladelse efter råstoflovens § 7, foretages en vurdering af, om det ansøgte kan medføre påvirkning af tilstanden og mulighed for mål opfyldelse i berørte målsatte søer, vandløb, kystvande og grundvandsforekomster.

I den nordvestlige del af projektområdet er der registreret et dræn, som leder til en åben grøft, som afvander mod øst. Grøften løber i en sprækkedal og er vandførende en del af året. Grøften er omfattet af vandløbslovens § 2, da der er flere end en enkelt, som har interesse i den tilstedeværelse og vedligehold. Grøften er privat jf. vandløbslovens § 8. Grøften er omgivet af 2 m bræmmer. Det er oplyst i ansøgningsmaterialet, at graveområdet er tilrettelagt, så det holder en afstand på minimum 5 m til grøften. Grøften vil derfor fortsat opretholde sin funktion og overholde bræmmebestemmelserne. Dette vil blive sikret ved tilsyn med graveområdet af den ansvarlige tilsynsmyndighed.

Grøften er ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Grøften er ikke målsat jf. Statens Vandområdeplaner 2021-2027 og det leder ikke til et målsat vandløb. Det nærmeste målsatte vandløb, Skovsholm Bæk, er ca. 600 m syd for det nye graveområde. Skovsholm Bæk hører til et andet vandløbsopland. Eftersom indvindingsområdet ikke leder til det målsatte vandløb, vil råstofindvindingen ikke påvirke det målsatte overfladevandområde.

Grøften leder til Østersøen, der er 280 m mod øst. Kystvandet er målsat til god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Kystvandet omkring Bornholm har samlet ringe økologisk tilstand og ikke god kemisk tilstand. Den samlede økologiske tilstand bygger på tilstanden for bundplanter og fytotoplankton, som er ringe. Miljøkvalitetskravene for kemi er overskredet for et eller flere stoffer. Grundet råstofindvindingens karakter og størrelse samt afstanden til kystvandet, vurderes det ansøgte, ikke at medføre hverken en direkte eller indirekte påvirkning af dette overfladevandområde.

Som følge af at træerne bevares omkring grøften og gravearbejdet holder en afstand på 5 m hertil, så vurderes påvirkningen af grøften at være begrænset. Ved råstofindvindingen skal det sikres, at støv ikke ender i den åbne grøft, da vil blive ført med nedstrøms og potentielt kan blokere rørunderføringer. Hertil vil støv påvirke de levende organismer negativt og bevirke en forringelse af tilstanden. Ændringer af vandløbet kræver en godkendelse fra vandløbsmyndigheden jf. vandløbslovens § 17.

Bornholms Regionskommunes vurdering af grave- og efterbehandlingsplanen

---

Formålet med graveplanen og efterbehandlingsplanen er, at naboer og andre i området berøres mindst muligt, og at det åbne gravefelts påvirkning af fx den landskabelige oplevelse under indvindingen begrænses mest muligt. Derudover er det formålet at få en optimal og hensigtsmæssig udnyttelse af ressourcen, samt at der tages de nødvendige landskabelige samt natur- og miljømæssige hensyn.

Via graveplanen og efterbehandlingsplanen vil Bornholms Regionskommune sikre, at det åbne gravefelt begrænses mest muligt såvel arealmæssigt som tidsmæssigt. Derudover vil Bornholms Regionskommune med sine almindelige tilsyn med indvindingen være opmærksom på, om graveplanen følges, eller om der er behov for justeringer.

Grave- og efterbehandlingsplanerne er vedlagt som bilag 2. Af planerne fremgår det at området skal reetableres til landbrug og rekreativt område.

Planerne har jf. råstoflovens § 10a været i høring hos Bornholms Regionskommune, som har bemærket at den lever op til de krav og overvejelser der er diskuteret med indvinder.

Regionen har foretaget en hensynsafvejning efter råstofloven og stillet de relevante vilkår, der sikrer, at efterbehandlingen varetager de interesser, der skal tages i henhold til råstoflovens § 3. Vilkårene er stillet jf. lovens § 10. Det har været vigtigt at skabe en grøn korridor mellem delområderne for at skabe gode habitats områder, samt leve op til Miljøministeriets krav om skov og indvinders ønske om landbrug.

Hensynet til råstofressourcens udnyttelse

Ressourcens størrelse:

Der er søgt om råstofindvinding på ca. 1,2 ha stort areal. Den ansøgte gravedybde er ca. 5 meter under terræn, og ned til kote 6. Terræn ligger i kote 6-14,5. Der forventes en forekomst af muld på ca. 0,3-0,5 meter. Der kan forventes en samlet ressource på ca. 50.000 m³.

Ressourcens kvalitet:

Kvaliteten af ressourcen på Frenne er helt særlig. Denne type af grus findes kun på et meget begrænset område på øen og sælges til brug på fliser.

Bornholms Regionskommunes samlede vurdering

Bornholms Regionskommune har foretaget en afvejning af de hensyn, der er oplistet i råstoflovens § 3 og vurderer samlet, at det ansøgte under overholdelse af de vilkår, der er fastsat i tilladelsen kan gennemføres uden væsentlige gener eller miljømæssige konsekvenser for mennesker, natur og omgivelserne. Bornholms Regionskommune vurderer endvidere, at indvindingen ikke er i strid med de planmæssige interesser, der gælder for området.

På den baggrund vurderer Bornholms Regionskommune, at der kan meddeles tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding.

8 KLAGEVEJLEDNING OG UNDERRETNING

8.1 Klagevejledning

Bornholms Regionskommunes afgørelse om tilladelse til råstofindvinding inkl. vurdering efter habitatbekendtgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Klageberettigede er: Adressaten for afgørelsen, offentlige myndigheder, en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker, lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen, landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser og enhver med individuel væsentlig interesse i afgørelsen.

Klagen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal indsendes elektronisk via klageportalen, som man finder et link til på forsiden af [Nævnenes Hus](#), hvor man logger ind med f.eks. NEM-ID.

Klagen videregives gennem klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i klageportalen.

For behandling af klagen skal der betales et gebyr. Privatpersoner skal betale et gebyr på 900 kr. Virksomheder og organisationer skal betale et gebyr på 1.800 kr. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvis medhold i klagen.

En evt. klage skal være tilgængelig for Bornholms Regionskommune i klageportalen senest den 14. marts 2025 kl. 23.59.

Ansøger får besked, hvis der klages over afgørelsen.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Klage i henhold til råstofloven har opsættende virkning, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette jf. råstoflovens § 43 ske inden 6 måneder fra offentliggørelsen af afgørelsen.

8.2 Underretning om afgørelsen

De nedenfor nævnte er orienteret særskilt om afgørelsen.

Myndigheder

---

mst@mst.dk

Kommunen – overfladevand, grundvand, beskyttet natur

Museet – ark@bornholmsmuseum.dk

Fredskov – fredskov@mst.dk

Naturstyrelsen, nst@nst.dk

Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk

SKAT, myndighed@skat.dk

Parter (til de samme som der er sendt partshøring til)

Matrikel ejere

Indvinder

Naboer inden for 300 m. fra det ansøgte område.

Foreninger og organisationer (klageberettigede)

Naturstyrelsen Bornholm bon@nst.dk

Danmarks Naturfredningsforening Bornholm bornholm@dn.dk

Dansk Ornitologisk Forening Bornholm Bornholm@dof.dk

Dansk Botanisk Forening nbu@snm.ku.dk

Friluftsrådet Bornholm posttilkurt@gmail.com

Bornholms Energi og Forsyning beof@beof.dk

Med venlig hilsen

Rikke Jørgensen

Geolog ved Center for Miljø, Plan og Kultur

9 BILAG

Følgende bilag er vedlagt tilladelsen:

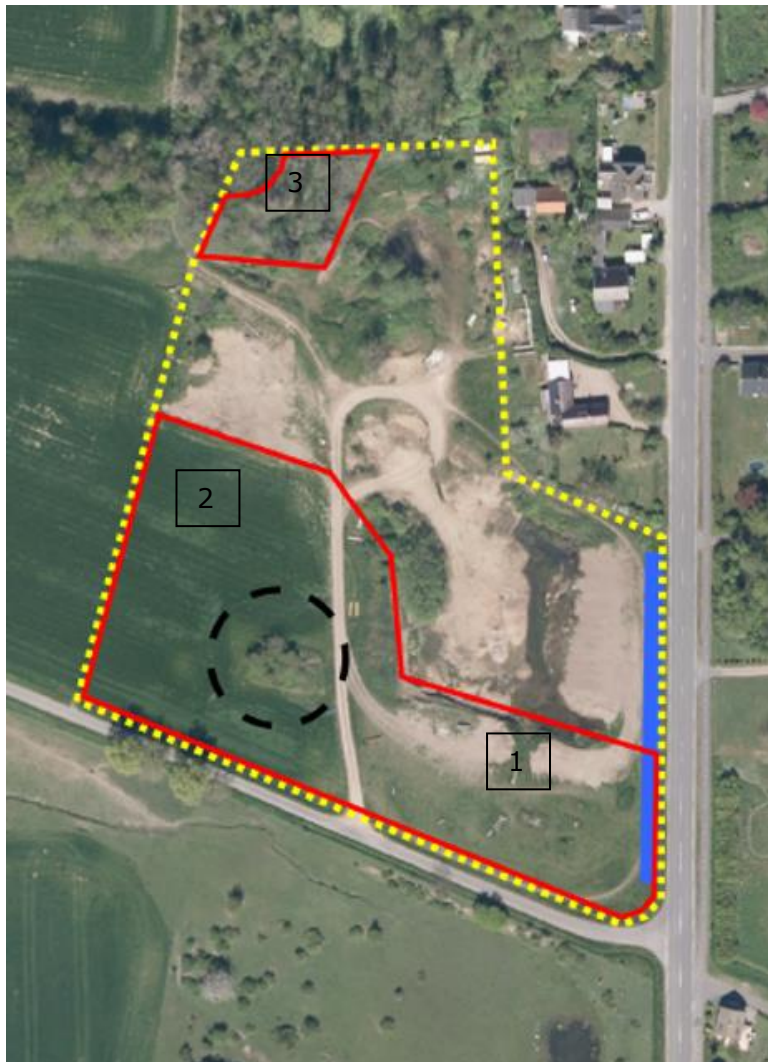
1. Oversigtskort 1:2.000
2. Graveplan og Efterbehandlingsplan
3. Screeningsafgørelse inkl. VVM-skema
4. Andre myndigheders dispensationer
  - a. Fortidsmindebeskyttelseslinje
  - b. Strandbeskyttelseslinje
5. Udtalelse fra museet

9.1 Oversigtskort 1:2.000

9.2 Graveplan og Efterbehandlingsplan

9.2.1 Graveplan

Gravningen i Frenne Grusgrav er delt ind i 3 etaper, som det ses på oversigtskortet.

9.2.2 Efterbehandlingsplan

Grusgravningsområdet forsøges reetableret i stil med området på modsatte side af Nørre-gårdsvejen som forbillede. Således at det falder ind i den stil der kendetegner hele kystlinjen fra Årsdale til Svaneke. Dvs. arealet efterlades således at det enten kan bruges i den land-brugsmæssige drift, som avlsjord, eller som afgræsningsarealer til dyr.

Billedet er taget mod vest lige syd for Nørregårdsvejen – denne og Frenne Grusgrav ses til højre i billedet midt i.

Bunker med frasorteret materiale der ikke kan afsættes, samt kanterne rundt om hele gravefeltet udjævnes, således at landbrugsmaskiner, eller eksempelvis får, heste kreaturer kan færdes ubesværet.

Erfaringen viser at det bedst kan betale sig at lade diverse planter etablere sig naturligt, det er mager jord der kan blive meget tør om sommeren. Så når kanterne er rettet af, og evt. overskydende jord er lagt tilbage, vil området få lov til at vokse til med de planter der vil etablere sig naturlig (typisk forskellige græsser, rosenbuske ol.), hvis det ikke er egnet som avlsjord.

I det omfang der er mulighed for det, vil reetableringen foregå sideløbende med grusgravningen, således at så lille et område som muligt, i så kort tid som muligt vil være ubehandlet. Skråningerne efterlades så flade som muligt, så området kommer til at falde naturligt ind i det omgivende landskab. Enkelte steder kan der efterlades skråninger på max 1:3 men ellers mere fladeskråninger. Der efterlades et lokalt dybere punkt, hvor der kan dannes et vandhul/fugtigt område efter endt gravning og efterbehandling. Dette vådområde må ikke dækkes med afrømmet overjord eller muld. Dvs. afrømmet overjord/muld bruges efter endt gravning til at etablere flade terrænskråninger m.m. men udlægges ikke i det laveste/fugtigste område.

Der vil ikke i forbindelse med efterbehandlingen blive tilført jord udefra, flis eller lign. Ligesom der ikke vil blive tilplantet, udsået kulturgræs eller lign andre steder end de mindre arealer, som vil blive anvendt til landbrugsdrift.

9.3 VVM-screeningsafgørelse med bilag

Miljø
Skovløkken 4, Tejn 3770 Allinge

Frenne Grusgrav
V. Anne Marie Kaas og Kennet Hemmingsen
Nørregårdsvejen 1
3740 Svaneke

Bornholms Regionskommune
Center for Miljø, Plan og Kultur
Miljø
raastoffer@brk.dk
www.brk.dk
CVR: 26 69 63 48
J. nr. 23/19597

14/2-2025

Afgørelse: Ikke miljøvurderingspligt for råstofindvinding i Frenne Grusgrav

Bornholms Regionskommune har den 13. februar 2024 modtaget en ansøgning med tilhørende bilag om indvinding af råstoffer på matr.nr. 23b, Hovedejerslavet Ibsker, Nørregårdsvejen 1, 3740 Svaneke. Denne er 18. december blevet revideret med et mindre graveområde, hvorfor vi ikke har haft den nye ansøgning i høring igen.

Afgørelse

Bornholms Regionskommune har vurderet, at projektet ikke vil resultere i væsentlige miljøpåvirkninger og derfor ikke er omfattet af krav om miljøvurdering og tilladelse (VVM-pligt). Afgørelsen er truffet i henhold til miljøvurderingsloven¹ § 21, stk. 1.

Afgørelsen er begrundet i:

- At graveområdet ligger indenfor et i råstofplanen udpeget råstofindvindingsområde
- At projektet ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder
- At projektet ikke vil påvirke individer af bilag IV-arter eller deres yngle- og rasteområder.
- At projektet ikke strider mod den planlægningsmæssige anvendelse af området
- At projektet ikke forringer tilstanden af overfladevandområder og grundvandsforekomster eller hindrer opfyldelse af fastlagte miljømål for disse
- At der samlet set vurderes ikke at være væsentlige miljøpåvirkninger af projektet
- At graveområdet er på 1,2 Ha hvilket er væsentligt under de 25 ha som udløser obligatorisk miljøvurderingspligt

Denne afgørelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden for tre år, efter at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år jf. miljøvurderingslovens § 39.

Screeningsafgørelsen er ikke en tilladelse, men alene en afgørelse om at projektet ikke skal gennem en miljøvurderingsproces. Bygherre skal derfor sørge for, at de nødvendige tilladelser og dispensationer efter anden lovgivning for eksempel byggeloven er indhentet før projektets anlægsarbejde igangsættes.

Screeningen er gennemført med udgangspunkt i det projekt, som ansøger har oplyst og på baggrund af de miljømæssige forudsætninger, der er gældende på screeningstidspunktet. Hvis projektet ændres i forhold til forudsætningerne, skal ansøger anmelde de påtænkte ændringer til kommunen, så kommunen kan vurdere, om ændringen udløser krav om miljøvurdering.

¹ LBK nr. 4 af 3/1/2023: Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)

Sagens oplysninger

Ansøgningen er indsendt i henhold til miljøvurderingslovens § 19, hvoraf det fremgår, at bygherre før etablering, udvidelse eller ændring af projekter omfattet af lovens bilag 2 skal indgive en skriftlig ansøgning til den myndighed, der skal behandle ansøgningen.

Projektet er omfattet af miljøvurderingsloven, bilag 2, punkt 2a: Råstofindvinding fra åbne brud samt tørvegravning (projekter, som ikke er omfattet af bilag 1). Kommunen er myndighed.

Ved en screening foretager kommunen en vurdering efter kriterierne i miljøvurderingslovens bilag 6 af, om projektet må antages at kunne medføre en væsentlig påvirkning på miljøet og dermed er omfattet af krav om miljøvurdering og tilladelse (tidligere betegnet VVM-pligt).

Bornholms Regionskommune har gennemført en screening efter kriterierne i miljøvurderingslovens bilag 6. Screeningen fremgår af screeningsskema med kortbilag, vedlagt som bilag 1. Bygherres ansøgning er vedlagt som bilag 2.

Projektbeskrivelse

Det ansøgte projekt har til formål at indvinde grus på dele af matr.nr. 23b, Hovedejelavet Ibsker i Bornholms Regionskommune, Nørregårdsvejen 1, 3740 Svaneke.

Projektet gennemføres af Kennet Hemmingsen og arealet ejes af Anne Marie Kaas.

Projektet behandles også i henhold til råstofloven, der omhandler råstofindvinding.

Projektbeskrivelse fra ansøgningsmaterialet

Der er ansøgt om indvinding af Årsdalegrus på et ca. 1,2 ha stort område. Dette område er udlagt til råstofindvindingsområde nr. 3.3 Frenne, i den gældende Råstofplan 2016. Forekomster af grus findes flere steder på øen, men dette område er det eneste sted i Danmark hvor man kan finde det særlige Årsdalegrus. Der er søgt om at indvinde op til 200 m³ årligt, hvor der graves over grundvandsspejlet.

Projektets miljøpåvirkninger

Bornholms Regionskommune har screenet projektet efter kriterierne på bilag 6 til miljøvurderingsloven, se vedlagte screeningsskema. Herunder beskrives de væsentligste emner:

Kulturelle og historiske landskabs træk:

Området indeholder et fortidsminde med helleristninger, men der er, til den eksisterende tilladelse, givet dispensation til at grave 30 meter fra det. Projektområdet ligger i kulturmiljøet Sorte Muld i Kommuneplan 2020. Det ansøgte areal er dog beskedent og udgør med sine godt 1,2 ha kun godt 0,2 % af det store kulturmiljøområde Sorte Muld, og der tages hensyn i tilladelsen. Der er i nærområdet til det ansøgte areal fundet en del fortidsminder. Der er blandt andet fundet helleristninger (skåltegn) inden for det oprindeligt ansøgte areal. Af hensyn til disse, er arealets afgrænsning herefter tilpasset, så det bedst muligt tager hensyn til fortidsminderne, samt landskabet i øvrigt.

Natura-2000:

Projektområdet er ikke beliggende inden for et Natura 2000-område. Afstanden til nærmeste Natura 2000-område er ca. 3 km. Der er tale om Natura 2000-område nr. 186, Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne.

Projektet vurderes overvejende at have en lokal påvirkning inden for projektområdet og vil hermed ikke påvirke Natura 2000-områderne.

Bilag IV-arter:

Ud fra gennemgangen af relevante databaser samt de udførte besigtigelser i området, er det Bornholms Regionskommunes vurdering, at der ikke forekommer bilag-IV arter inden for projektområdet, og at projektet derfor ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på Bilag IV-arter, herunder risiko for forsætlig forstyrrelse eller drab af individer eller ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for Bilag IV-arter.

Rødlistearter:

Projektet vurderes ikke til at have en væsentlig påvirkning på rødlistede arter, da de arter, der er registreret i nærheden af grusgraven, er tilknyttet de § 3 beskyttede arealer og ikke grusgraven.

Målsat overfladevand:

I den nordvestlige del af projektområdet er der registreret et dræn, som leder til en åben grøft, som afvander mod Østersøen. Grøften er omgivet af 2 m bræmmer. Det er oplyst i ansøgningsmaterialet, at graveområdet er tilrettelagt, så det holder en afstand på minimum 5 m til grøften. Grøften vil derfor fortsat opretholde sin funktion og overholde bræmmebestemmelserne. Grøften er ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Grøften er ikke målsat jf. Statens Vandområdeplaner 2021-2027 og det leder ikke til et målsat vandløb. Det nærmeste målsatte vandløb, Skovsholm Bæk, er ca. 600 m syd for det nye graveområde. Skovsholm Bæk hører til et andet vandløbsopland. Eftersom indvindingsområdet ikke leder til det målsatte vandløb, vil råstofindvindingen ikke påvirke det målsatte overfladevandområde. Grøften leder til Østersøen, der er 280 m mod øst. Kystvandet er målsat til god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Kystvandet omkring Bornholm har samlet ringe økologisk tilstand og ikke god kemisk tilstand. Miljøkvalitetskravene for kemi er overskredet for et eller flere stoffer. Grundet råstofindvindingens karakter og størrelse samt afstanden til kystvandet, vurderes det ansøgte, ikke at medføre hverken en direkte eller indirekte påvirkning af dette overfladevandområde.

Samlet er det Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektet ikke vil resultere i væsentlige miljøpåvirkninger.

Høring

Ansøgningsskema og ansøgningsmateriale har været i høring hos berørte myndigheder fra 23. april 2024 til 7. maj 2024. Bornholms Regionskommune har vurderet, at de berørte myndigheder er kommunen selv samt Bornholms Museum. Høringssvar er indarbejdet i screeningsskema i bilag 1.

Udkast til afgørelse sendes i høring hos ansøger og lodsejer i 4 uger samtidig med råstoffertiladelsen fra den 9. januar til 13. februar 2025

Der er ikke indkommet nogen høringssvar.

Offentliggørelse

Screeningsafgørelsen og det tilhørende screeningsskema og kort meddeles til sagens parter og offentliggøres samtidig på Bornholms Regionskommunes hjemmeside www.brk.dk senest den 14. februar 2025.

Klagevejledning

Afgørelsen om ikke miljøvurderingspligt kan påklages for så vidt angår retlige spørgsmål, jf. miljøvurderingsloven § 49, stk. 1. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klageinstans.

Det kan være svært at afgøre, om der er tale om et retligt spørgsmål. I korthed kan siges, at retlige spørgsmål drejer sig om, hvorvidt reglerne i miljøvurderingsloven er overholdt.

Klageberettiget er Miljø- og ligestillingsministeren og enhver med retlig interesse i afgørelsen samt landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet inden 4 uger fra afgørelsen er offentliggjort. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

Klagefristen er den **14. marts 2025**.

Du klager via Klageportalen, som du kan finde link til på forsiden af klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Du logger på som på øvrige offentlige systemer, typisk med MitID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på 900 kr. For offentlige myndigheder, foreninger og organisationer er gebyret på 1.800 kr. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

I Klageportalen sendes din klage automatisk først til Bornholms Regionskommune. Hvis Bornholms Regionskommune fastholder afgørelsen, sender Bornholms Regionskommune klagen videre til behandling i Miljø- og Fødevareklagenævnet via Klageportalen. Du får besked om videresendelsen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning herom til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan bestemme om en klage efter miljøvurderingslovens § 49, stk. 1 skal have opsættende virkning.

Du kan læse mere om gebyrordning og klage på [Nævneshuset](http://naevneneshus.dk).

Hvis sagen ønskes indbragt for domstolene, skal det ske inden for 6 måneder fra modtagelsen af afgørelsen.

Rikke Jørgensen
Geolog
Center for Miljø, Plan og Kultur
Bornholms Regionskommune

Side 4 af 4

Bilag 1

Myndighed	Bornholms Regionskommune
Screening for miljøvurderingspligt	
Basis oplysninger	
Projektbeskrivelse – jf. anmeldelsen:	Der er ansøgt om indvinding af Årsdalegrus på et ca. 1,2 ha stort område. Det samlede areal er på 2,4 ha. Det resterende område bruges til sortering og opbevaring, og ca. 0,3 er efterbehandlet. Dette område er udlagt til råstofindvindingsområde nr. 3.3 Frenne, i den gældende Råstofplan 2016. Forekomster af grus findes flere steder på øen, men dette område er det eneste sted i Danmark hvor man kan finde det særlige Årsdalegrus. Der er søgt om at indvinde op til 200 m³ årligt, hvor der graves over grundvandsspejlet.
Navn og adresse på bygherre	Anne Marie Kaas Nørregårdsvejen 1, 3740 Svaneke
Bygherres kontaktperson og telefonnr.	Kennet Hemmingsen 56496380 post@hesteklewa.dk
Projektets placering	En del af matr. 23b, Hovedejerlavet Ibsker, Bornholms Regionskommune.
Projektet berører følgende kommuner	Bornholms Regionskommune

Kortbilag i målestok 1:2000	

Forholdet til miljøvurderingsloven ¹		Ja		Nej	
Er anlægget opført på bilag 1 til miljøvurderingsloven				X	Hvis ja, er det obligatorisk VVM-pligtigt
Er anlægget opført på bilag 2 til miljøvurderingsloven		X			Projektet er omfattet af pkt. 2a) Råstofindvinding fra åbne brud samt tørvegravning (projekter, som ikke er omfattet af bilag 1).
	Ikke relevant	Ja	Bør undersøges	Nej	Tekst
Anlæggets karakteristika:					
1. Arealbehovet i ha:					1 ha
2. Er der andre ejere end bygherre?				X	Matriklen ejes af Anne Marie Kaas, og indvindingen foretages af Kennet Hemmingsen.
3. Det bebyggede areal i m2 og bygningsmasse i m3	X				Der er ingen bygninger i projektet
4. Anlæggets maksimale bygningshøjde i m:	X				Der er ingen bygninger i projektet
5. Anlæggets kapacitet for så vidt angår flow og opbevaring af:					
Råstoffer – type og mængde:					Der opbevares kun råstoffer i små mængder, da der produceres til fast salg.
Mellemprodukter – type og mængde:					Der vil udover Årdsalegruset også være sedimenter i andre fragmenter i graven – disse lægges tilbage i graven eller sælges
Færdigvarer – type og mængde:					Ca. 200 m ³ Årdsalegrus årligt.

¹ LBK nr. 973 af 25/06/2020: Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)

6. Anlæggets kapacitet for strækingsanlæg:	X				Der er ikke strækingsanlæg i projektet
7. Anlæggets længde for strækingsanlæg:	X				Der er ikke strækingsanlæg i projektet
8. Anlæggets behov for råstoffer – type og mængde:					
I anlægsfasen:					Der er ingen anlægsfase
I driftsfasen:					Der bruges ca. 100 liter diesel til maskinerne årligt, som bliver tanket på indvinders ejendom – Nørregård.
9. Behov for vand – kvalitet og mængde:					
I anlægsfasen:					Der er ingen anlægsfase
I driftsfasen:					Der forventes kun brug af vand til støvbekæmpelse i meget korte perioder, da indvindingen er lille og kan tilrettelægges så den sker i fugtige perioder.
10. Forudsætter anlægget etablering af yderligere vandforsyningskapacitet:				X	Nej
11. Affaldstype og mængder, som følge af anlægget:					
Farligt affald:					Der opbevares ikke affald og kemikalier i graven.
Andet affald:					
Spildevand:					Berørt myndighed for spildevand har ikke bemærkninger til projektet. Der skal ikke afledes drænvand eller håndteres regnvand.
12. Kræver bortskaffelse af affald og spildevand ændringer af bestående ordninger:				X	Affald: Affald skal bortskaffes i henhold til affaldsregulativet.
13. Overskrides de vejledende grænseværdier for				X	De anvendte maskiner i grusgraven overstiger ikke

støj:					Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for støj.
14. Overskrides de vejledende grænseværdier for luftforurening:				X	De vejledende grænseværdier for luftforurening overskrides ikke.
15. Vil anlægget give anledning til vibrationsgener:				X	Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for vibrationer overstiges ikke.
16. Vil anlægget give anledning til støvgener:				X	Evt. støvdannelse bekæmpes med vanding af interne veje og produktionsdynger m.v. og vil derfor ikke give anledning til støvgener.
17. Vil anlægget give anledning til lugtgener:				X	Råstofindvindingen giver ikke anledning til lugtdannelse.
18. Vil anlægget give anledning til lysgener:				X	Projektet medfører ikke behov for belysning.
19. Må anlægget forventes at udgøre en særlig risiko for uheld:				X	Råstofindvinding er ikke en risikovirksomhed. Derudover forefindes der ikke faste anlæg i grusgraven som kunne give anledning til ulykker uden for driftstiderne. Projektet vurderes hverken i anlægs- eller driftsfase at udgøre en særlig risiko for uheld.
Anlæggets placering					
20. Forudsætter anlægget ændring af den eksisterende arealanvendelse:				X	Tilladelsen er i overensstemmelse med den overordnede planlægning for området – Det ansøgte område er beliggende inden for råstofindvindingsområde nr. 3.3 (Frenne) udlagt i Råstofplan for Bornholm 2016.
21. Forudsætter anlægget ændring af en eksisterende lokalplan for området:				X	Projektområdet er ikke lokalplanlagt og projektet har ikke et omfang, der medfører lokalplanpligt.
22. Forudsætter anlægget ændring af kommuneplanen:				X	Projektet er ikke i strid med kommuneplanen. Der er dog et kulturarvsareal samt særligt værdifuldt landskab inden for projektområdet. Dette behandles nærmere i punkt 33.
23. Indebærer anlægget behov for at begrænse anvendelsen af naboarealer ud over hvad der fremgår af gældende kommune- og lokalplaner:				X	Projektet vil ikke begrænse brugen af naboarealer.
24. Vil anlægget udgøre en hindring for fremtidig anvendelse af områdets råstoffer og grundvand:		X			Råstoffer: Projektet vil fjerne en større mængde råstoffer, så den samlede mængde vil blive mindre. Jf. Råstofloven skal området udtømmes for den anvendelige ressource før

				X	efterbehandling. Dette projekt dækker dog kun et mindre areal af det udlagte område i råstofplanen.
				X	Grundvand: Der er ingen grundvandsinteresser i området eller private vandindvindere.
25. Indebærer anlægget en mulig påvirkning af sårbare vådområder:				X	Projektområdet er ikke beliggende inden for sårbare vådområder.
26. Er anlægget tænkt placeret inden for kystnærhedszonen:		X			Projektet er lokaliseret inden for kystnærhedszonen, og der tages i driftsfasen hensyn til dette ved at opsætte en vold på omkring 1,8 meters højde for at skærme synsmæssigt til råstofgraven.
27. Forudsætter anlægget rydning af skov:				X	En mindre del af den omkringliggende skov er inden for projektområdet, og vil blive skovet. Det vurderes, at skovningen af disse træer ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på skoven, da det er et lille område og relativt få træer, der bliver fjernet. Arealet er ikke fredskov, men grænser op til et areal med fredskov.
28. Vil anlægget være i strid med eller til hinder for etableringen af reservater eller naturparker:				X	Projektområdet er ikke beliggende i naturpark, reservat eller lignende. Bornholms Regionskommune er ikke bekendt med, at der skulle være planer om at etablere sådanne i området.
29. Tænkes anlægget placeret i Vadehavsområdet:				X	Ikke relevant
30. Kan anlægget påvirke registrerede, beskyttede eller fredede områder – Nationalt:				X	Beskyttet natur i henhold til naturbeskyttelseslovens ² § 3: Området, hvor der skal indvindes grus, ligger lige nord for Nørregårdsvejen. Lige syd for vejen ligger et registreret § 3 overdrev, hvorpå der også ligger en § 3 registreret sø. Cirka 170 meter øst for grusgraven er der langs kysten registreret beskyttet strandoverdrev.

² LBKG nr 927 af 28/06/2024: Naturbeskyttelsesloven

Internationalt (Natura 2000):				X	Projektet vurderes til ikke at påvirke de beskyttede naturtyper, da der ikke graves under grundvandsspejlet og projektet vurderes derfor kun at have en lokal påvirkning <u>Natura 2000:</u> Projektområdet er ikke beliggende inden for et Natura 2000-område. Afstanden til nærmeste Natura 2000-område er ca. 3 km. Der er tale om Natura 2000-område nr. 186, Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Projektet vurderes overvejende at have en lokal påvirkning inden for projektområdet og vil hermed ikke påvirke Natura 2000-områderne.
Forventes området at rumme beskyttede arter efter bilag IV:				X	<u>Bilag IV-arter:</u> Bilag IV-arter er arter optaget på habitatdirektivets Bilag IV. Arterne er særligt strengt beskyttede. Bilag IV-arter, som forekommer på Bornholm, er blandt andet arter af flagermus, paddearterne løvfrø, springfrø, strandtudse, grønbroget tudse og stor vandsalamander, arter af vandkalve og guldsmede samt markfirben. Området består dels af den eksisterende grusgrav, hvor indvindingen er færdig, samt tilgrænsende græsarealer, som ønskes indvundet på. Den eksisterende grusgrav bruges som arbejdsområde og midlertidig oplagsplads og sorteringsplads. I området er der bar jord, spredt græs- og urtevegetation, kratpartier, nogle bunker af grus samt flere områder, hvor der står vand med tilhørende søvegetation. I den nordvestlige del er der nogle mindre skråninger med grus, og i den sydlige ende er der en stejl kant mod arealer syd for, som ikke er indvundet endnu. Indvindingen af grus ønskes primært fortsat på arealer beliggende syd og vest for den eksisterende grusgrav. De

					nye arealer er flade primært græsklædte arealer. Det sydlige område har været anvendt til ridning (terrænspringbane) og opbevaring af jord. Den vestlige del af det nye område har indtil for nylig været dyrket mark. Hertil kommer et lille hjørne i den nordvestlige del af råstofområdet, hvor der også ønskes indvinding. Dette areal har en bevoksning af træer, primært asketræer samt lidt fuglekirsebær og gran. Bornholms Regionskommune har gennemgået de tilgængelige databaser Naturbasen, Danmarks Naturdata og Arter for registreringer af Bilag IV-arter på og omkring projektområdet. Der er ikke registreret Bilag IV-arter inden for projektområdet, men i databasen Arter og i Naturbasen er der registreret løvfrø i det beskyttede overdrev omkring den beskyttede sø umiddelbart syd for projektområdet. Bornholms Regionskommune har indledningsvist vurderet, at der i den eksisterende grusgrav samt i det lille hjørne med træer potentielt kan forekomme levesteder for Bilag IV-arter og har derfor foretaget flere undersøgelser i området. Bornholms Regionskommune har i midt juni foretaget ketsjer undersøgelser i de to søer i den eksisterende grusgrav. Formålet med undersøgelserne, var at undersøge, om søerne udgør et levested for løvfrø eller andre bilag IV paddearter. Der blev ved besigtigelsen fundet larver af lille vandsalamander og haletudser af grøn frø (samt observeret voksne individer af grøn frø), men der blev ikke fundet individer af bilag IV-arter og herunder heller ikke løvfrø. Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektområdet ikke udgør et levested for padder på Bilag IV. Bornholms Regionskommune har herudover gennemgået området 3 gange i løbet af maj og juni med henblik på at undersøge, om der forekommer markfirben i området. Under besigtigelserne var der især fokus på steder med bar jord,

					grus eller sparsom plantevegetation – særligt også på lysåbne skrænter og ved strukturer, som markfirben ville kunne sidde på eller søge skjul under (f.eks. brombærkrat, liggende ved, sten mv.). Der blev ikke fundet individer af markfirben under nogen af de tre besigtigelser. Det er på baggrund heraf Bornholms Regionskommunes vurdering, at projektområdet ikke udgør et levested for markfirben. Bornholms Regionskommune besøgte også i juni den gruppe træer der er i den nordvestlige del af indvindingsområdet, som vil skulle skoves i forbindelse med indvindingen. Der er især tale om asketræer og herudover nogle få fuglekirsebærtræer og høje graner. Træerne er udvoksede og har forholdsvis slanke stammer. Der kunne ikke ses nogen sprækker eller hulheder i træerne under besigtigelsen, som kunne gøre dem egnede som leve- eller rasteområde for flagermus. Det er derfor Bornholms Regionskommunes vurdering, at træerne ikke udgør leveområder for flagermus. Ud fra gennemgangen af relevante databaser samt de udførte besigtigelser i området, er det Bornholms Regionskommunes vurdering, at der ikke forekommer bilag-IV arter indenfor projektområdet, og at projektet derfor ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på Bilag IV-arter eller ødelægge eller beskadige yngle- og rasteområder for Bilag IV-arter.
Forventes området at rumme danske rødlistearter:				X	<u>Rødlistearter:</u> Bornholms Regionskommune har gennemgået de tilgængelige databaser Naturbasen, Danmarks Naturdata og Arter for registreringer af rødlistearter på og omkring projektområdet. Der er ikke fund af rødlistede arter i projektområdet. Udenfor arealet er der registreret forskellige rødlistede fugle og insekter. Disse arter er registreret i nærheden af den

					nærliggende gård Strandgården og i forbindelse med det registrerede strandoverdrev. Løvfør er også en rødlistet art, men denne specifikke art er beskrevet i afsnittet Bilag IV-arter. Projektet vurderes ikke til at have en væsentlig påvirkning på rødlistede arter, da de arter, der er registreret i nærheden af grusgraven, er tilknyttet de § 3 beskyttede arealer og ikke grusgraven.
31. Kan anlægget påvirke områder, hvor fastsatte miljøkvalitetsnormer allerede er overskredet:					
Overfladevand:				X	Der er ansøgt om erhvervsmæssig råstofindvinding i form af grus, jf. den gule markering i ovenstående tilpassede kort. I den nordvestlige del af projektområdet er der registreret et dræn, som leder til en åben grøft, som afvander mod øst. Grøften løber i en sprækkedal og er vandførende en del af året. Grøften er omfattet af vandløbslovens § 2, da der er flere end en enkelt, som har interesse i den tilstedeværelse og vedligehold. Grøften er privat jf. vandløbslovens § 8. Grøften er omgivet af 2 m bræmmer. Det er oplyst i ansøgningsmaterialet, at graveområdet er tilrettelagt, så det holder en afstand på minimum 5 m til grøften. Grøften vil derfor fortsat opretholde sin funktion og overholde bræmmebestemmelserne. Dette vil blive sikret ved tilsyn med graveområdet af den ansvarlige tilsynsmyndighed. Grøften er ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Grøften er ikke målsat jf. Statens Vandområdeplaner 2021-2027 og det leder ikke til et målsat vandløb. Det nærmeste målsatte vandløb, Skovsholm Bæk, er ca. 600 m syd for det nye graveområde. Skovsholm Bæk hører til et andet vandløbsopland. Eftersom indvindingsområdet ikke leder til det målsatte vandløb, vil råstofindvindingen ikke påvirke det målsatte overfladevandområde. Grøften leder til Østersøen, der er 280 m mod øst. Kystvandet

Grundvand:				er målsat til god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Kystvandet omkring Bornholm har samlet ringe økologisk tilstand og ikke god kemisk tilstand. Den samlede økologiske tilstand bygger på tilstanden for bundplanter og fyttoplankton, som er ringe. Miljøkvalitetskravene for kemi er overskredet for et eller flere stoffer. Grundet råstofindvindingens karakter og størrelse samt afstanden til kystvandet, vurderes det ansøgte, ikke at medføre hverken en direkte eller indirekte påvirkning af dette overfladevandområde. Som følge af at træerne bevares omkring grøften og gravearbejdet holder en afstand på 5 m hertil, så vurderes påvirkningen af grøften at være begrænset. Ved råstofindvindingen skal det sikres, at støv ikke ender i den åbne grøft, da vil blive ført med nedstrøms og potentielt kan blokere rørunderføringer. Hertil vil støv påvirke de levende organismer negativt og bevirke en forringelse af tilstanden. Ændringer af vandløbet kræver en godkendelse fra vandløbsmyndigheden jf. vandløbslovens § 17.
Naturområder:				X Der er ingen almene drikkevandsinteresser i dette område, og heller ingen private vandindvindere. Bornholms Regionskommune vurderer at det ingen betydning har for projektet
Boligområder (støj/lys og Luft):				X Projektet vurderes ikke at påvirke naturområder med fastsatte miljøkvalitetsnormer
32. Tænkes anlægget etableret i et tæt befolket område:				X Projektet ligger i et område med spredt bebyggelse og vurderes ikke at medføre støj-, lys- eller lugtgener. Der ligger 11 ejendomme inden for 500 meter af grusgraven. Der udføres nabohøring og stilles vilkår i råstofstilladelsen om støj og støv jf. Råstofloven.

33. Kan anlægget påvirke:				
Historiske landskabstræk:		X		Området indeholder et fortidsminde, men der er givet dispensation til at grave 20 meter fra det. Det vurderes at det ansøgte ikke vil være skæmmende i forhold til indsigten til og udsigten fra fortidsminderne og at påvirkningen ikke har et omfang eller en karakter, der kan begrunde miljøvurderingspligt.
Kulturelle landskabstræk:				X Projektområdet ligger i kulturmiljøet Sorte Muld i Kommuneplan 2020. Der er i nærområdet til det ansøgte areal fundet en del fortidsminder. Der er bl.a. fundet helleristninger (skåltegn) inden for det oprindeligt ansøgte areal. Af hensyn til disse, er arealets afgrænsning herefter tilpasset, så der graves rundt om fortidsminderne. Bornholms Regionskommune vurderer på den baggrund at projektet ikke medfører en væsentlig påvirkning på de kulturelle landskabstræk.
Arkæologiske værdier/landskabstræk:				X Bornholms Museum har ønsket god tid til arkæologiske undersøgelser, da der i lokalområdet er fundet artefakter, dog er der ikke tidligere fundet artefakter i indvindingsområdet. Dette er i overensstemmelse med vilkår i råstofstilladelsen, som foreskriver at der skal rømmes af til museet 4 uger før gravningen starter. Påvirkningen vurderes ikke at have et omfang eller en karakter, der kan begrunde miljøvurderingspligt.
Æstetiske landskabstræk:		X		Projektområdet ligger indenfor særligt værdifuldt landskab i Kommuneplan 2020. Da området allerede er præget af grusgravning, samt at arealet efter endt gravning og efterbehandling, landskabeligt vil fremstå som et overdrevs- og engområde svarende til det tidligere grave-område syd for

Geologiske landskabstræk:				X	Nørregårdsvejen, vurderes det ansøgte ikke at medføre en væsentlig påvirkning af områdets landskabstræk. Projektområdet er udpeget som særligt geologisk interesseområde grundet Årdsalegruset – som er det der indvindes. Området har været udlagt til landbrug før indvindingen startede og har derfor tidligere ikke været et sted hvor man har kunne komme til forekomsten. Dette vil dog være muligt under indvindingen.
34. Kan anlægget påvirke oversvømmelsesrisiko				X	Der er ikke risiko for oversvømmelse grundet indvindingen. Derimod kan graven indeholde vand ved voldsomme vejrhændelser.
Kendetegn ved den potentielle miljøpåvirkning					
35. Er området, hvor anlægget tænkes placeret, sårbar overfor den forventede miljøpåvirkning:				X	De forventede miljøpåvirkninger (kryds i rødt felt) fremgår af ovenstående som: Råstoffer (punkt 24): Mængden af råstoffer indenfor det ansøgte område forventes udtømt, dette sker i overensstemmelse med råstofloven og da området er udlagt i råstofplanen anses som acceptabelt og som en mindre væsentlig påvirkning. Kystnærhedszonen (punkt 26): Der laves visuel afskærmning mod graveområdet under indvindingen, og der sikres at området kommer til at ligne resten af vejstrækningen mod syd i efterbehandlingen. Landskabstræk - geologisk (punkt 33): Råstofgravning er en irreversibel proces. Når først råstofferne er fjernet er landskabet ændret for altid. Efterbehandlingsplanen tager højde for en efterbehandling af området i overensstemmelse

					med den gældende råstofplan og sikre at det ligner resten af kyststrækningen mod syd. Landskabstræk – Kulturel (punkt 33): Det ansøgte areal er beskedent og udgør med sine godt 1 ha kun godt 0,2 % af det store kulturmiljøområde Sorte Muld. Projektområdet er tilpasset så fortidsminderne er sikret mod påvirkning fra indvindingen og jvf. museumsloven skal arbejdet indstilles og museet skal kontaktes hvis der findes artefakter i indvindingsområdet. Landskabstræk – Arkæologi (punkt 33): Der er ikke fundet artefakter i graveområdet, og det sikres med vilkår i råstofstilladelsen, at museet har mulighed for at gennemse mulden. Det er Bornholms Regionskommunes vurdering at projektområdet ikke er sårbart overfor de forventede miljøpåvirkninger.
36. Er der andre anlæg eller aktiviteter i området, der sammen med det ansøgte medfører en påvirkning af miljøet (Kumulative forhold):				X	Projektområdet udgør ca. 1,2 ha. Der er tale om en fortsættelse af en tidligere graveaktivitet. Der graves endnu ikke andre steder inden for det regionale råstofområde. Der er ikke andre aktiviteter i umiddelbar nærhed, der sammen med råstofindvindingen vil kunne påvirke det omgivende miljø væsentligt, herunder i støj-, støv-, og trafik hensende.
37. Er der andre kumulative forhold?				X	Bornholms Regionskommune er ikke bekendt med planlægning, der muliggør andre anlæg eller aktiviteter, der kan medføre kumulative der sammen med råstofindvindingen vil kunne påvirke det omgivende miljø væsentligt.
38. Den forventede miljøpåvirknings geografiske udstrækning i areal:					Naboejendomme vil blive påvirket af aktiviteterne i indvindingsområdet som hidtil og Bornholms Regionskommune vurderer at det ikke er en væsentlig påvirkning.

39. Omfanget af personer der forventes berørt af miljøpåvirkningen:					Der er forholdsvis få naboer til råstofgraven jf. punkt 32.
40. Vil den forventede miljøpåvirkning række ud over kommunens område:				X	Projektets miljøpåvirkninger er lokale og rækker ikke ud over kommunens grænser.
41. Vil den forventede miljøpåvirkning berøre nabolande:				X	Projektets miljøpåvirkninger er lokale og rækker ikke ud over kommunens grænser.
42. Forventes miljøpåvirkningerne at kunne være væsentlige – Enkeltvis: Eller samlet:				X X	Kommunen vurderer, at den ønskede råstofindvinding vil medføre mindre miljøpåvirkninger, som enkeltvis ikke kan anses for væsentlige. Kommunen vurderer, at den ønskede råstofindvindings enkelte miljøpåvirkninger ikke samlet set kan anses for væsentlige.
43. Må den samlede miljøpåvirkning betegnes som kompleks:				X	Der er ganske få miljøfaktorer, der vurderes at kunne blive påvirket, og påvirkningerne vurderes ikke væsentlige.
44. Er der stor sandsynlighed for miljøpåvirkningen:		X			Sandsynligheden er stor da der er mangel på denne type råstoffer og indvinding vil gå i gang lige så snart han har tilladelsen.
45. Er påvirkningen af miljøet – Varig: Hyppig:		X X			Tilladelse til indvinding gives på 10-årig basis. Ved udløb af råstofftilladelse, kan ansøges om en ny. Når der ikke er mere råstof at indvinde ophører driften og der efterbehandles i op til et år efter. Når det samlede område er efterbehandlet, forventes tilstanden at være varig.

Reversibel:				X	Bygherre har ansøgt om driftstider alle dage, men støj og støvpåvirkninger er minimale. Påvirkningerne vurderes ikke væsentlige. Råstofgravning er en irreversibel proces. Når først råstofferne er fjernet er landskabet ændret for altid. En råstofftilladelse indeholder altid en efterbehandlingsplan. Den sikrer en efterbehandling tilpasset landskabet i området i overensstemmelse med den gældende råstofplan. Ved planlægning af råstofgraveområder og tilladelse til råstofgravning sker der altid en afvejning af hensynene til natur, kulturelle værdier, geologiske værdier, æstetik med videre i forhold til råstofressourcen og behovet for at forsyne nær og fjernområder med råstoffer.
Konklusion					
Giver resultatet af screeningen anledning til at antage, at det anmeldte projekt vil kunne påvirke miljøet væsentligt, således at det er VVM-pligtigt:					Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke skal gennemføres en miljøvurdering i forbindelse med det ansøgte projekt. Afgørelsen er begrundet i: • At graveområdet ligger indenfor et i råstofplanen udpeget råstofindvindingsområde • At projektet ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder • At projektet ikke vil påvirke individer af bilag IV-arter eller deres yngle- og rastoområder.

					• At projektet ikke strider mod den planlægningsmæssige anvendelse af området • At projektet ikke forringer tilstanden af overfladevandområder og grundvandsforekomster eller hindrer opfyldelse af fastlagte miljømål for disse • At der samlet set vurderes ikke at være væsentlige miljøpåvirkninger af projektet • At graveområdet er på 1 ha hvilket er væsentligt under de 25 ha som udløser obligatorisk miljøvurderingspligt

9.4 Andre myndigheders dispensationer

9.4.1 Dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen

Anne Marie Kaas og Kennet Henningsen
Nørregårdsvejen 1
3740 Svaneke

Mail: post@hesteklewa.dk

MILJØ, PLAN OG KULTUR - NATUR

Skovløkken 4

Tejn
3770 Allinge
Tlf.: 56 92 00 00
Fax: 56 92 58 16
E-mail: nmf@brk.dk
CVR: 26-69-63-48
www.brk.dk

Sag nr 24/8656

13. august 2024

Dispensation til udvidelse af område med grusgravning indenfor fortidsmindebeskyttelseslinje

Kommunalbestyrelsen giver hermed dispensation efter Naturbeskyttelseslovens § 18 til udvidelse af graveområdet på ejendommen Nørregårdsvejen 1, matr.nr. 23b, Ibsker.

Tilladelsen gives på vilkår

- at der ikke graves nærmere end 20m fra fortidsmindet
- at området efterbehandles svarende til den "gamle" grusgrav umiddelbart syd for området med flade skrån timer nærmest fortidsmindet.
- at terrænet, der ligger mellem 20 og 30 m fra fortidsmindet genetableres efter endt gravning.

Dispensationen er meddelt i medfør af naturbeskyttelseslovens § 65 stk. 2.

Tilladelsen kan påklages, jfr. nedenstående klagevejledning. Klagefristen efter Naturbeskyttelsesloven er 4 uger.

Dispensationen må ikke udnyttes for klagefristen er udløbet. Hvis der bliver klaget, har klagen den virkning, at dispensationen kun må udnyttes, hvis Miljø- og Fødevarerklagenævnet bestemmer det.

Dispensationen kan desuden først udnyttes når der er givet andre nødvendige tilladelser.

Hvis dispensationen ikke udnyttes inden der er gået 3 år bortfalder den.

Ansøgningen

Der søges om tilladelse til fortsat at grave grus på ejendommen Norregårdsvejen 1, matr nr.23b, Ibsker. I den forbindes ønskes det at udvide området og grave helt tæt på fortidsmindet.

Af ansøgningsmateriale fremgår bl.a. (Citat)

Jeg har lavet et nyt kort (Bilag 3), og vil gerne søge om tilladelse til at grave grus i det område markeret med gult.

Jeg vil gerne bevare hele grusgraven som arbejdsområde (markeret med rød), og til/frakørsel vejen forbliver hvor den er.

Der ligger jo nogle høje klipper på det ansøgte område, og nogle af dem har allerede kendte helleristninger på sig. Jeg har haft dispensation til at grave 30m fra disse.

Jeg kan se på luftfoto der med stor sandsynlighed er betydelige grus forekomster omkring (helt op ad) disse. Derfor vil gerne søge om dispensation til at grave væsentlig tættere på disse, gerne 5m.

Bilag 3 fra ansøgningsmaterialet

Af ansøgningen til råstoftilladelsen fremgår desuden:

- Der er tale om en fornyelse af en tidligere tilladelse
- Grusgravningen ønskes udvidet mod syd og vest
- Der indvindes op til 200m³ perlesten til fliser om året
- Der graves i max 5m dybde, og ikke under grundvandsspejlet.
- Årsdalegrus er en særlig type grus, der kun kan udvindes i dette område.
- Af ansøgningen fremgår at al graveaktivitet sker i samarbejde med Bornholms Museum
- Arealet efterbehandles så det kommer til at fremstå som den tidligere grusgrav, der nu ligger som et værdifuldt naturområde på den anden side af Nørregårdsvejen. Umiddelbart syd for det her ansøgte areal. Se nedenstående foto

Tilsvarende efterbehandlet grusgrav syd for Nørregårdsvejen - Cowi gadefoto

Lovgrundlaget

Det ansøgte ligger inden for 100 m fra et fredet fortidsminde. Fortidsmindet er skåltegn på en klippe. Indenfor 100m zonen må der i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 18 ikke placeres bebyggelse, plantes eller udføres andre anlægsarbejder uden dispensation fra kommunalbestyrelsen.

Bestemmelsens formål er at sikre synlige fortidsminder som landskabselementer. Det vil sige sikre ud- og indsyn til og fra fortidsminderne. Herudover skal bestemmelsen sikre eventuelle skjulte fortidsminder i jorden inden for beskyttelseszonen.

Indsigt til grusgravområdet fra Nørregårdsvejen. Fortidsmindet ligger i den lille kratbevoksning markeret med pil - Cowi gadefoto

Oversigtskort – fortidsmindet markeret med rød prik. 100m beskyttelseslinjen er markeret med luserød cirkel. 20m zonen med blå cirkel. 30m zonen fra tidligere tilladelse markeret med stiptet gul cirkel.

Afgørelsen

Kommunalbestyrelsen meddelte i 2012 dispensation i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 65 til grusgravningen indtil 30m fra fortidsmindet.

Nu gives der tilladelse til at grave indtil 20m fra fortidsmindet med vilkår om at terrænet, i zonen mellem 20 og 30m fra fortidsmindet og terrænet mellem vejen og fortidsmindet, genetableres efter endt udgravning

Afgørelsen begrundes i:

- Det er et eksisterende grusgravningsområde, hvor råstofinteresserne har været vægtet højt gennem flere generationer af Regions- og kommunalplaner. Samt været udlagt i råstofplanen.
- Arealet er allerede præget af grusgravning
- Fortidsmindet er af beskeden art og kan ikke erkendes umiddelbart i terrænet
- Det er begrænsede mængder grus, der skal udvindes.
- Det vurderes, at området efter endt gravning og efterbehandling og med de stillede vilkår om genetablering af terræn nærmest fortidsmindet, landskabeligt vil fremstå som et overdrevs- og engområde svarende til det tidligere grave-område syd for Nørregårdsvejen, og at det ikke vil være skæmmende i forhold til udsigten til og udsigten fra fortidsmindet.

Natura 2000 og Bilag IV-arter

Arealet indgår ikke i et internationalt beskyttelsesområde (Natura 2000). Det nærmeste Natura 2000-område (nr. 186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne) ligger i en afstand af ca. 3km. Det er kommunens vurdering, at det ansøgte ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, vil kunne påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Da arealerne i dag består af dyrket landbrugsjord vurderes det ikke at udvidelsen af grusgraven vil medføre beskadigelse af plantearter eller yngle- og rastoområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Opmærksomheden henledes på, at hvis der under jordarbejdet findes fortidsminder eller spor af menneskelig virksomhed, skal fundet straks anmeldes til Bornholms Museum i henhold til Museumsloven.

Vi har sendt kopi af dette brev til Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Ornitologisk Forening Bornholm, Bornholms Museum, Kulturstyrelsen, Naturstyrelsen, Naturstyrelsen Roskilde og Frihuftsrådet.

Med venlig hilsen

Ilsebil Hansen, Landskabsarkitekt

9.4.2 Dispensation fra strandbeskyttelseslinjen

Miljøministeriet
Kystdirektoratet

Anne Marie Kaas
Nørregårdsvejen 001
3740 Svaneke

Kystdirektoratet
J.nr. 24/08394-4
Ref. Martin Kangas
Christensen
12-12-2024

Dispensation til indvinding af grus inden for strandbeskyttelseslinjen

Ansøgning

Du har ansøgt Bornholms Regionskommune om fornyet tilladelse til indvinding af grus efter råstofloven. I den forbindelse har Bornholms Regionskommune sendt ansøgning i høring hos Kystdirektoratet. Kystdirektoratet vurderer, at der er behov for en fornyelse af eksisterende dispensation fra naturbeskyttelseslovens¹ § 15 til at indvinde grus inden for strandbeskyttelseslinjen på ejendommen matr. nr. 23b Hovedejerlavet Ibsker – Nørregårdsvej 1, 3740 Svaneke, Bornholm Regionskommune.

Afgørelse

Kystdirektoratet giver dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65b, stk. 1, jf. § 15, til det ansøgte.

Dispensationen gælder kun strandbeskyttelseslinjen. Bornholms Regionskommune behandler sagen efter Råstofloven og træffer selvstændig afgørelse herom. Du skal selv undersøge, om projektet kræver yderligere tilladelse efter anden lovgivning.

Dispensationen bortfalder, hvis indvindingen ikke er påbegyndt inden 3 år efter, at den er meddelt, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Du kan læse mere om lovgrundlaget for afgørelsen i bilag 1.

Dispensationen er gældende i 10 år og følger hermed samme kadence som råstofftilladelsen. Dette betyder, at dispensationen er gældende til og med 2034.

Afgørelsen kan påklages

Afgørelsen kan påklages inden for fire uger.

Du må ikke udnytte dispensationen før klagefristen er udløbet. Hvis der bliver klaget over afgørelsen, er dispensationen ikke gældende før klagesagen er

¹ Lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse.

færdigbehandlet. Du vil få direkte besked fra Kystdirektoratet med oplysninger om, hvordan du skal forholde dig, hvis der bliver klaget over afgørelsen.

Du kan se en klagevejledning i bilag 2.

Redegørelse for sagen

Kystdirektoratet gav i 2012 dispensation til råstofindvinding inden for strandbeskyttelseslinjen på ovennævnte ejendom. Dispensationen var gyldig i ti år, og der søges derfor på ny. Samtidig søges om dispensation til at udvide graveområdet. Den maksimale indvindingsmængde er 200 m³/år.

Ifølge sagsmaterialet er der i mere end 40 år indvundet Årsdalegrus i Frenne Grusgrav.

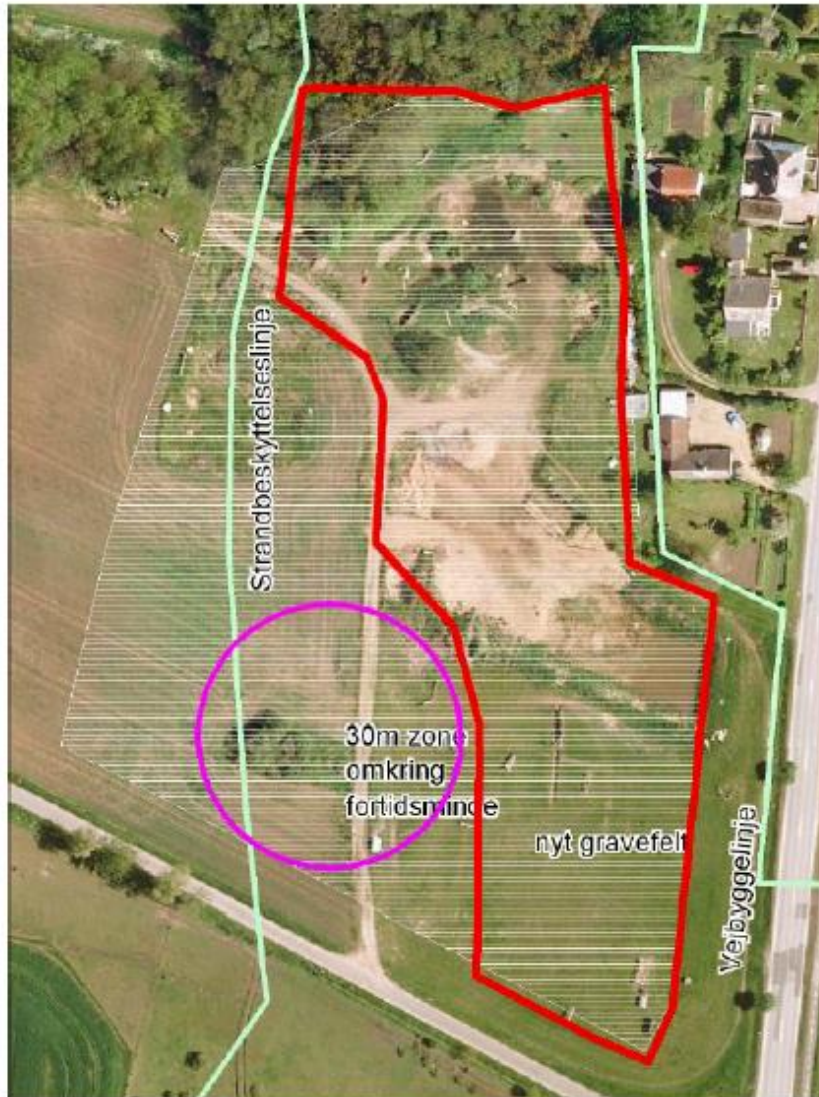
Det ansøgte område ligger i Ibsker og er i råstofplanen udlagt som regionalt råstofindvindingsområde.

Der blev i 2013 givet tilladelse til råstofindvinding efter råstofloven. Samtidig med nærværende ansøgning om dispensation fra naturbeskyttelseslovens bestemmelser om strandbeskyttelseslinjen søges om fornyet tilladelse hos Bornholms Regionskommune efter råstofloven.

Det omkringliggende terræn ligger i kote ca. 7-14 da grunden skråner væk fra kysten. Der er ansøgt om indvinding ned til 5 meters dybde, som er samme dybde som i forrige tilladelse, og over grundvandsstanden.

Rød streg markerer grusgravsarealet. Gul flade viser ny områder, hvor der ønskes gravet. Arealerne fremstår i dag som landbrugs- og græsarealer. Det nordvestlige hjørne med bevoksning er uden særlige naturværdier.

Rød og lilla markerer de områder, der blev givet tilladelse til at indvinde fra i 2012.

Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse

I behandlingen af en ansøgning om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen skal Kystdirektoratet vurdere, om det ansøgte kan påvirke Natura 2000-områder eller dyre- og plantearter på habitatdirektivets bilag IV. Læs evt. mere herom i bilag 1.

Natura 2000

Det nærmeste Natura 2000-område (nr. 186, Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne) ligger ca. 3 km mod sydvest. Natura 2000-området omfatter habitatområde nr. 162 og fuglebeskyttelsesområde nr. 80.

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området ses i bilag 3.

Det er Kystdirektoratets vurdering, at det ansøgte ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke Natura 2000-området væsentligt. Ved vurderingen er der særligt lagt vægt på afstanden til Natura 2000-området, og på at der er tale om mindre udvidelser af en eksisterende grusgrav. Det ansøgte vil således efter Kystdirektoratets vurdering ikke medføre en væsentlig påvirkning af de naturtyper, levesteder og/eller arter, som området er udpeget for at bevare, og der er derfor ikke behov for en nærmere konsekvensvurdering.

Bilag IV-arter

På baggrund af et generelt kendskab til bilag IV-arters forekomst i Danmark og deres valg af levested vurderer Kystdirektoratet, at det ansøgte projekt ikke vil medføre beskadigelse/ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Begrundelse for afgørelsen

Det ansøgte ligger inden for strandbeskyttelseslinjen og forudsætter derfor dispensation efter naturbeskyttelsesloven.

Efter praksis meddeles der normalt fornyet midlertidig dispensation til råstofindvinding, når dette sker i overensstemmelse med tidligere givne tilladelser efter råstofloven og dispensationer fra naturbeskyttelseslovens bestemmelser om strandbeskyttelseslinjen eller klitfredningen.

Kystdirektoratet lægger vægt på, at der overvejende søges om indvinding i samme område, og der kun er tale om en begrænset udvidelse af indvindingsarealet i forhold til råstof tilladelsen fra 2012 og dispensationen fra strandbeskyttelseslinjen fra 2013. Der lægges også vægt på at arealet i råstofplanen er udlagt som regionalt råstofindvindingsområde.

Endelige lægges der vægt på, at projektet har en begrænset indvirkning på oplevelsen af kystlandskabet, idet indvindingsområdet ligger tilbagetrukket fra kysten, og afskåret herfra af en større vej. Der lægges også vægt på, at udvidelsen af indvindingsområdet i forhold til dispensationen fra 2013 sker væk fra kysten.

Kystdirektoratet har vurderet det ansøgte i forhold til international lovgivning om naturbeskyttelse og konkluderet, at der ikke er hensyn, der taler afgørende imod det ansøgte. Se afsnittet "Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse".

Kystdirektoratet giver på denne baggrund fornyet midlertidig dispensation til indvinding af grus som ansøgt. Dispensationen udløber med udgangen af 2034.

Med venlig hilsen

Martin Kangas Christensen
makch@kyst.dk

Bilagsliste:

Bilag 1: Lovgrundlag

Bilag 2: Klagevejledning

Bilag 3: Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Afgørelsen er også sendt til:

- Bornholms Kommune, post@brk.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Bornholm, bornholm@dn.dk
- Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk
- Friluftsrådet, Kreds Bornholm bornholm@friluftsradet.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og dof@dof.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, Bornholm, bornholm@dof.dk
- Dansk Botanisk Forening, Sjællandskredsen, vestkredsen@botaniskforening.dk
- Dansk Kano og Kajak Forbund, miljo@kano-kajak.dk
- Danmarks Jægerforbund, sager@jaegerne.dk

Afgørelsen offentliggøres desuden på Kystdirektoratets hjemmeside, www.kyst.dk.

Bilag 1: Lovgrundlag

Naturbeskyttelsesloven

Af naturbeskyttelseslovens² § 15 fremgår, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af strandbredder eller af andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen. Formålet med bestemmelserne om strandbeskyttelse er at sikre, at arealerne nær kysten bevares så uberørte som muligt. Hermed varetages landskabelige, biologiske og rekreative hensyn.

Forbuddet mod tilstandsændringer betyder bl.a., at der ikke må opføres bebyggelse, foretages terrænændringer eller etableres beplantning inden for strandbeskyttelseslinjen. Der må heller ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende, og der må ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

En række ændringer er dog umiddelbart undtaget fra forbuddet. Undtagelserne fremgår af lovens §§ 15a og 15b. Kystdirektoratet har desuden mulighed for at dispensere til visse anlæg, eller hvis der er tale om et særligt tilfælde, jf. lovens § 65b.

Af hensyn til de nationale interesser, der er knyttet til kystområderne, administreres bestemmelserne om strandbeskyttelse meget restriktivt. Der dispenseres desuden kun, når dispensationen vil være uden konsekvenser for den fremtidige administration af strandbeskyttelseslinjen.

Lovgivning om international naturbeskyttelse

Ifølge habitatbekendtgørelsen³ skal Kystdirektoratet, før der gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, vurdere om det ansøgte i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt (en væsentlighedsvurdering). Direktoratet vurderer i den forbindelse, om det ansøgte kan påvirke områdets naturtyper og levesteder samt de arter, som området er udpeget for at bevare. Hvis det ikke kan udelukkes, at det ansøgte kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte.

Kystdirektoratet er desuden forpligtet til at varetage beskyttelseshensyn til en række dyr og planter (arter på habitatdirektivets bilag IV) over alt i landet, det vil sige uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder eller udenfor. Der kan ikke gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de pågældende dyrearter eller ødelægge de pågældende plantearter.

² Lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse.

³ Bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Bilag 2: Klagevejledning

Kystdirektoratets afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentliggjort på vores hjemmeside, regnes fristen dog altid fra offentliggørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- offentlige myndigheder
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Der klages via Klageportalen, der kan findes på www.naevneneshus.dk, eller alternativt på www.borger.dk og www.virk.dk. Der logges ind med MitID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen.

Det koster 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer i gebyr at indgive en klage. Betaling foregår via Klageportalen.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Kystdirektoratet. Kystdirektoratet videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Fristen for eventuelt søgsmål ved domstolene er 6 måneder, jf. § 88, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven.

**Bilag 3: Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område nr. 186,
Almindingen, Olene og Paradisbakkerne**

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 162		
Naturtyper:	Søbred med småurter (3130)	Kransnålaige-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Tør hede (4030)
	Enekrat (5130)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Hængesæk (7140)	Avneknippemose* (7210)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
	Indlandsskille (8220)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Vinteregeskov (9170)	Stilleke-krat (9190)
	Skovbevokset tørmose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
	Arter:	Bred vandkalv (1081)
		Lys skivevandkalv (1082)
		Stor vandsalamander (1166)
		Bechsteins flagermus (1323)
		Damflagermus (1318)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de tal-koder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2016-22. Kalkoverdrev (6210) og damflagermus er ikke til stede i habitatområde H162. De nævnte naturtyper og arter gennemgås derfor ikke yderligere.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 80		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Rød glente (Y)
	Rørhøg (Y)	Hvepsevåge (Y)
	Engsne (Y)	Plettet rørvagle (Y)
	Trane (Y)	Perleugle (Y)
	Sortspætte (Y)	Rødrygget lomskade (Y)

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "Y" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

(fra [Natura 2000-planen 2022-27](#))

9.5 Udtalelse fra museet

Bornholms Museum Høringssvar

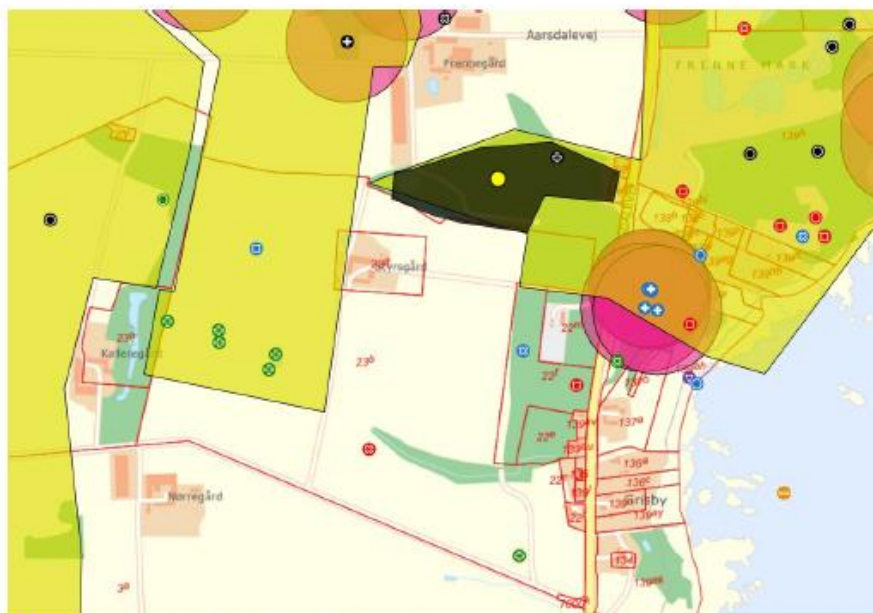
Høringssvar vedrørende råstofindvinding ved Frenne Grusgrav

j.nr. 23/19597:

Bornholms Museum, har foretaget en arkivalsk kontrol i forbindelse med planer om erhvervsmæssig råstofindvinding på del af matr.nr. 23b, Hovedejerlavet Ibsker:

Museet har i forbindelse med denne høring følgende bemærkninger:

- Matrikel 23b og det omkringliggende område, der støder direkte op til grusgraven, er allerede kendt for sine mange arkæologiske fund. Disse omfatter, men er ikke begrænset til: helleristninger, skåltegn, bopladsområde og fund af bronze- og flintgenstand.
- Det er museets overbevisende vurdering, at området som helhed er meget følsomt med hensyn til arkæologi. Dette er især tilfældet, da grusgravning og tilknyttede aktiviteter tidligere har forårsaget ødelæggelse af fortidsminder i området.

Uddrag fra Fund- og Fortidsminder

Uddrag fra Fund- og Fortidsminder vedrørende arkæologiske fund ved Frenne Grusgrav, Grisby:

Nord for matrikel 23b: Den 4 ha store skov ca. 100 m S for Frennegård - Kulturarsareal med skov indeholdende meget gamle marksystem inkl. skelvolde og terrassekanter.

Øst for matrikel 23b:

Keramik fra germansk jernalder el tidlig vikingetid.

Grisbyboplads fra stenalder, med fund af mikroliter, flækker og afslag.

Sydlig del af matrikel 23b:

Fund af sleben flintøkse

Østre del af matrikel 23b:

Fund fra vikingetid (fibula, mønter etc.); flertallet helleristninger og skåltegn.

I området findes også flere gravhøj og sk. bautastene.

På grund af ovenstående er det museets vurdering, at der er en meget høj risiko for skader på skjulte arkæologiske levn ved fortsat brug af grusgraven.

Det anbefales derfor, at der foretages en forundersøgelse af hele det område, der skal bruges til indvinding i de kommende år.

En forundersøgelse skal betales af bygherren, hvis arealet overstiger 5.000 m², ellers betales den af museet. Et større areal kan dog ikke deles op i mindre for at undgå betalingspligt. En forundersøgelse er altid frivillig, men anbefales på det kraftigste i dette tilfælde, da der i stedet kan blive tale om en akut indsats, som i sin helhed kan koste meget mere end en forundersøgelse.

Uanset hvad skal museet informeres i god tid, før udgravningsarbejdet begynder.

Med Venlig Hilsen

Sophie McAulay

Sagsbehandler/Arkæolog Bornholms Museum

smc@bornholmsmuseum.dk

tfn: 28256427